

LUNDS
UNIVERSITET
Socialhögskolan

“Socialtjänsten och hedersproblematiken”

**En kvalitativ studie om hedersvåld utifrån
socialsekreterarnas perspektiv**

Romina Kazemi & Verosa Callaki
Kandidatsuppsats (SOPA63)
VT 2019
Antal ord: 14121
Handledare: Lars Harrysson

Abstract

Author: Romina Kazemi & Verosa Callaki

Title: The social service and the honor related issue. A qualitative study on honor related violence from the social workers perspective. [Translated title]

Supervisor: Lars Harrysson

This is a qualitative study with the objective to find an understanding for how social workers who work with people affected by honor-related violence, receive and investigate the phenomenon and to illuminate their knowledge on the subject. We collected women's stories from a source that contains authentic anonymous narratives and prepared one "story" as a vignette. It was presented accompanied with semi-structured interviews to six social workers who work in six different communities, and specifically with this phenomenon. We have learned that the social services may be an obstacle or an opportunity for young girls who are in the midst of a honor related situation. Our analysis, based in the use of intersectionality and social constructivism, illuminate that a society has its own culture, norms and values, which set the "boundaries" and form a basis for how the social service go about the issue.

Keyword: Honor related violence, social work, social service, migration, intersectionality and social constructivism.

1. Inledning	5
1.1 Problemformulering	5
1.2 Syfte och frågeställningar	7
1.3 Avgränsning	7
1.4 Arbetsfördelning	7
2. Kunskapsläget	8
2.1 Litteratursökning	8
2.2 Bakgrund	8
2.3 Korsningsfenomen	9
2.4 Socialtjänsten/samhällets roll och den konstruerade bilden	11
2.5 Socialsekreterarens och socialtjänstens normativa arbete	12
2.6 Problem med kulturförklaringen	13
3. Teoretiska utgångspunkter	14
3.1 Intersektionen som social konstruktion och analysverktyg	14
4. Metod och metodologiska överväganden	17
4.1 Intervju	17
4.2 Utformande av vinjett	18
4.3 Urval	20
4.4 Metodens tillförlitlighet	21
4.4.1 Vinjettens tillförlitlighet	21
4.4.2 Intervjuns tillförlitlighet	22
4.5 Bearbetning av data och analysförfarande	23
5. Forskningsetiska överväganden	24
5.1 Fyra forskningsetiska principer	25
6. Resultat och analys	26
6.1 Beskrivning av respondenter	26
6.2 Respondenternas utbildning kring fenomenet	27
6.4 Socialsekreterarnas syn på och förståelse av heder	34
6.5 Intersektionens roll och socialsekreterarens tillvägagångssätt i mötet	37
7. Avslutande diskussion	42
8. Referenslista	44
9. Bilaga 1	49
Vinjett	49
10. Bilaga 2	51

Intervjuguide	51
11. Bilaga 3	52
Samtyckesblankett	52
12. Bilaga 4	53
Informationsbrev	53

1. Inledning

1.1 Problemformulering

I regeringens skrivelse (2007/08:39, s. 8) definieras hedersvåld enligt FN:s deklARATION från 1993 som; “varje könsrelaterad våldshandling som resulterar i fysisk, sexuell eller psykisk skada eller lidande för kvinnor, samt hot om sådana handlingar, tvång eller godtyckligt frihetsberövande, vare sig det sker i det offentliga eller det privata livet”. Darvishpour (2004), forskare i socialt arbete, beskriver att i ett patriarkaliskt samhällssystem utvecklas könsroller som är förtryckande och begränsande mot kvinnor, det vill säga att en könsrelaterad våldshandling grundar sig i detta samhällssystem och därmed skapar en ojämlik maktstruktur (ibid, s. 33). Enligt Gungör & Dervish (2009) har sådana maktstrukturer alltid existerat och kan tolkas ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv (ibid, s. 31). Fenomenet kan även, som Sanberg & Janssen (2016) lyfter fram, med fördel behandlas utifrån ett intersektionellt perspektiv då stereotyper tenderar att uppstå i miljöer där det finns ojämlika maktrelationer (ibid, s. 55). Det är denna teoretiska ingång som präglar framförvarande undersöknings teoretiska perspektiv.

Länsstyrelserna har utfört en undersökning år 2004 som indikerade att det var 1500-2000 flickor och unga kvinnor som utsätts för hedersrelaterat våld och förtryck, 10-15 procent av de utsatta var i behov av skyddat boende (Regeringen Skr. 2007/08:39, s. 13). Ungdomsstyrelsen i Sverige har på uppdrag av regeringen utfört en enkätstudie år 2009 som visade att det var 70 000 ungdomar från 16-25 år som upplevde att de inte kunde välja vem de ville gifta sig med, varav 6,6 procent var flickor (Ungdomsstyrelsen 2009:5, s. 150). Det finns statistik som implicerar att hedersvåld är ett samhällsproblem och därmed av stor relevans för socialt arbete.

Enligt 5 kap 11 § socialtjänstlagen (2001:453) ska socialtjänsten se till att den utsatta får hjälp och stöd och särskilt beakta kvinnor som är eller har varit utsatta för våld av närstående. Trots samhällets ansvar, menar Socialstyrelsen (2013) att det finns stora skillnader mellan olika kommuners arbete gällande hedersutsatta kvinnor men även personalens direkta arbete med

kvinnorna, det vill säga hur ärendena undersöks. Kunskapen måste öka hos personal som arbetar med hedersrelaterat våld och förtryck, vissa behöver en ökad grundläggande kunskap andra behöver en djupare kompetens och förståelse för fenomenet. Därav har socialstyrelsen fått uppdrag av regeringen att förbättra den nuvarande kompetensen men även att vidareutbilda personal inom socialtjänsten (ibid, s. 14). En studie utförd av Veronica Ekström (2012) beskriver att socialsekreterare, kvinnojoursaktivister och våldsutsatta kvinnor vittnar om att det finns stora brister i det stöd som erbjuds. Det förhindrar i sin tur kvinnor från att söka hjälp hos socialtjänsten, samtidigt som det är socialtjänsten som har ansvar för stödet i samhället (ibid, s. 52). I de fall socialarbetare själva anser att de utför ett otillräckligt arbete antyder detta att de hjälpbehövande människorna drabbas trots medvetandet om fenomenets existens. Relevansen för socialt arbete är obestridlig då samhället står för stödet, vilket har påvisats behöver förbättring.

På samhällsnivå förklaras hedersrelaterade beteenden dels som en kulturstyrd handling, och för att bekämpa hedersrelaterat våld helt måste medlemmar i ett samhälle kasta bort sin kultur. Dels framhålls att hedersrelaterat våld finns i alla samhällen utifrån ett patriarkaliskt samhällssystem oavsett kultur. Det finns många olika sätt att beskriva uppkomsten, orsaken och upprätthållandet av hedersvåld. Det är dessa förklaringsmodeller som myndigheter arbetar utifrån när hedersärenden blir aktuella (Sanberg & Janssen 2016, s. 55).

Bhanbhro, Chavez & Lusambili (2016) skriver i sin studie att forskning har gjorts för att vi ska kunna begripa våldets natur mot kvinnor. Utöver de vanligaste förklaringarna är väldigt lite känt om hedersrelaterat våld. Förklaringarna tillför ingen bredare förståelse för institutioner och myndigheter som i ett samhälle ansvarar för hanteringen av sådana ärenden. De hävdar fortsättningsvis att de kulturella termerna inte ger en tillräckligt bred insikt för utvecklandet av interventioner för att lösa problemet. Teorierna som finns idag är problematiska, man vet inte vad som menas med ”ära” och på vilket sätt den kopplas till en handling av våld (ibid, s. 199). Detta kan betyda att den forskning som man utgår ifrån idag inom socialt arbete inte är tillräcklig.

Trots undertecknade internationella konventioner om mänskliga rättigheter samt svensk lagstiftning är hedersrelaterat våld ett problem i vårt samhälle idag (Socialstyrelsen 2013, s.

13). Det finns områden inom detta fenomen som är utforskade, men ingen forskning vi funnit har lyft eller undersökt på vilket sätt socialarbetare faktiskt arbetar med målgruppen, vad orsaken till misslyckanden kan vara. Hur behandlas till exempel ärendet hos socialtjänsten som myndighet och hur ser förståelsen för problematiken ut bland dess personal? Vår studie belyser delar som tidigare forskning inte har berört i lika stor utsträckning. I en kvalitativ vinjetstudie med semistrukturerad intervju undersöker vi socialsekreterarnas förhållningssätt och kunskap kring ämnet, och vi diskuterar den rådande normen runt fenomenet.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna studie är att undersöka arbetet med hedersutsatta kvinnor bland socialsekreterare verksamma i socialtjänsten i sex olika kommuner i Skåne.

- Hur upplever socialsekreterarna sina kunskaper inför att möta hedersutsatta kvinnor?
- Hur beskriver socialsekreterarna sina beslutsunderlag vid misstänkt hedersvåld?

1.3 Avgränsning

Vi har gjort en avgränsning för denna studie genom att fördjupa oss på hur yrkesverksamma socialsekreterare inom socialtjänsten ser på sitt arbete med hedersutsatta kvinnor. Alla våra respondenter är antingen anställda som socialsekreterare inom enheten våld i nära relationer på socialtjänsten, med inriktning på hedersvåld, eller kvinnofridshandläggare vilket innebär samma sak förutom att de inte har en avsedd enhet inom just den socialtjänsten. En geografisk avgränsning har även gjorts då alla respondenter är anställda inom Skåne, sex respondenter representerar sex olika kommuner.

1.4 Arbetsfördelning

Vi har skrivit studien i ett internetbaserat dokument i OneDrive, detta har varit en smidig tillgång då det har möjliggjort för oss att skriva samtidigt utan att behöva sitta fysiskt bredvid varandra. Vi har utfört alla intervjuer tillsammans samt delat upp transkriberingarna på hälften, dvs tre transkriberingar var. Vi har samlat och sökt tidigare forskning båda två och vid utformningen av samtliga rubriker har vi omarbetat varandras texter frekvent. De tyngsta rubrikerna som kodning, resultat, analys och avslutande diskussion har vi varit noggranna

med att skriva tillsammans för att vara så konsekventa som möjligt. Men även för att vi ska försäkra oss om att vi har tolkat empirin på samma sätt och komplettera varandras tankar vid analysen.

2. Kunskapsläget

I detta avsnitt täcker vi områden som berör den empiri vi har samlat men även det som berör ämnet i helhet. En kort beskrivning om vad som är känt av fenomenet och sedan en fördjupad förståelse av hur tidigare forskning definierar framväxten av fenomenet. Utöver detta tar vi upp svårigheten med att bemöta hedersproblematik och varifrån svårigheten härstammar. En presentation av vår litteratursökning redogörs också.

2.1 Litteratursökning

Vi har främst använt oss utav Lunds Universitets databaser när vi gjort våra litteratursökningar. För att hitta relevant tidigare forskning i form av artiklar och tidskrifter har vi använt LUBsearch, för att hitta litteratur i form av böcker har vi använt Libris. Sökorden vi har använt vid sökningarna är bland annat; hedersrelaterat våld, socialt arbete, socialtjänsten, social work, migration, korsning, intersektionalitet och socialkonstruktivism. De artiklar som har varit relevanta för vår studie har varit peer-reviewed, detta innebär att artiklarna har blivit granskade av andra forskare inom samma fält.

2.2 Bakgrund

Magdalena A Grzyb (2016) skriver att det första högprofilerade hedersmordet i Sverige var 1996, då en 15-årig kurdisk/irakisk tjej blev mördad av sin yngre bror för att ha varit för ”svensk”. Utöver detta mord finns det två andra kända hedersfall som skakade upp hela Sverige varav ett var en ung kvinna som hette Fadime Sahindal. Fadime blev mördad av sin far då hon bland annat talade ut i media om familjens angelägenheter vilket upplevdes av familjen som smutskastning. Fadime blev efter sin död ”martyr” eftersom hon trotsade sin familj offentligt och talade ut mot förtryck. Fadime höll bland annat tal inför riksdagen och uppmanade hela svenska folket att inte vända ryggen mot alla tjejer som dagligen blir utsatta för kontroll, våld och förtryck (ibid, s. 1039).

Schlytter & Linell (2008) skriver i sin forskningsrapport att det var efter mordet på Fadime Sahindal år 2002 som regeringen började lägga märke till fenomenet, då påbörjades arbetet för att bekämpa hedersrelaterat våld och förtryck. Olika satsningar har gjorts med målet att öka kunskapen men även medvetenheten hos de yrkesverksamma som arbetar nära frågan. Hur kunskapen ska implementeras i det praktiska arbetet, det vill säga på individnivå har dock inte nått en god nivå. Detta betyder att det fortfarande finns stora kunskapsluckor inom socialtjänsten. Vidare menar forskarna på att skillnaden mellan lagstiftningen samt de värderingar som de utsatta lever med orsakar en osäkerhet hos socialtjänstens handläggare. Handläggarna har till exempel svårt för att tro på de utsatta flickornas/kvinnornas berättelser och vill ofta ha andra aktörer såsom barn- och ungdomspsykiatri som styrker flickans utsaga, då det finns en rädsla att göra fel bedömningen (ibid, s.10 ff).

Forskaren Paulina de los Reyes, har i en rapport utgiven av Integrationsverket (2003), ett regeringsuppdrag, framhållit att hedersutsatta kvinnor själva upplever att deras situation många gånger missbedöms, missförstås och bortprioriteras. Orsaken till detta menar författaren kan bero på att socialsekreterarna inte ser fenomenet eller inte vet hur de ska hantera ärendena på grund av att det används en förutbestämd mall som är strukturerad utifrån etniska föreställningar, istället för att se varje kvinna utifrån dennes egna förutsättningar (ibid, s. 24 f).

2.3 Korsningsfenomen

Grzyb (2016) skriver att barn har lättare för att integreras i nya samhällen än sina föräldrar. Detta medför att unga kvinnor som växer upp i ett samhälle, och exponeras för andra värderingar inte längre vill följa föräldrarnas traditioner och ärvd familjeordning. Särskilt gäller det andra generationens invandrare som uppfostrats i andra sociala sammanhang som exempelvis skolan. Föräldrarna håller fast i värderingar och traditioner ännu mer för de har inte integrerats på samma sätt, och deras kulturella värderingar är allt de känner till. När barnen växer upp i ett fungerande skolsystem får de bättre utbildningsnivå och får lära sig om nya möjligheter. De unga flickorna vill därefter inte längre lyda föräldrarna när mer attraktiva värderingar utanför hemmet lockar (ibid, s. 1044). Gharaibeh (2016) har hittat en tydlig koppling till detta och menar att personer med låg socioekonomisk bakgrund samt låg

utbildningsnivå anser att könsbaserat våld är rätt, och att utbildning därför är lösningen för att påverka sociala attityder till hedersmord (ibid, s.134 f).

Darvishpour (2004) skriver i sin avhandling att när invandring sker skapas en ”invandringskris” hos familjen. Familjens kulturella bakgrund och normer kolliderar med den nya livssituationen vilket skapar konflikter inom familjen. För männen blir majoritetssamhällets nya normer och kultur svår att godta, särskilt individualismen i Sverige. Invandringen ser olika ut för alla beroende på hur tidigare levnadsförhållande sett ut i hemlandet, och vilka nya förhållanden man möts av i det nya landet. För kvinnor upplevs invandringen däremot som mer positiv, då bättre sociala möjligheter erbjuds för att utveckla en egen identitet (ibid, s 70 f). Vidare menar Darvishpour (2004) att andra generationens invandrare, det vill säga barnen har lättare att anpassa sig till det nya samhället och dess normer. Detta kan i sin tur skapa en ansträngning mellan fäder och döttrarna (ibid, s.78). När föräldrarna inte blir delaktiga i det nya samhället känner de sig maktlösa vilket i sin tur ökar kulturkrocken även sinsemellan familjemedlemmarna. Flickorna som integreras bättre tvingas leva i dubbla världar med motsatta förväntningar från båda världar. Flickorna måste lära sig att navigera mellan alla olika förväntningar som ställs på dem. Att å ena sidan anpassa sig till familjens krav samtidigt som de lever utifrån samhällets krav utanför hemmet (ibid, s. 166). Vidare nämner författaren även att männens roll förvandlas i det nya samhället från familjeförsörjare till familjemedarbetare. Detta förekommer ofta hos de som är högutbildade och har större maktresurser, det vill säga en hög socioekonomisk position som därmed kan skapa en demokratisk miljö för barnen (ibid, s.63). Floya Anthias (2013) skriver att hedersvåld skiljer sig från andra typer av brott. Listan är lång, men vad som är viktigt att ha i åtanke är att sådana brott sträcker sig över kulturer, nationaliteter och samhällen, de överskrider nationella och internationella gränser (ibid, s. 163).

Sanberg & Janssen (2016) uttrycker i sin studie att hedersrelaterat våld är ett komplext fenomen som bör behandlas som ett korsningsfenomen, en kombination av kultur, kön och migration. Hedersvåld förstärks genom migration och integration. En hypotes är att enda sättet att utrota hedersvåldet är ifall individer helt och hållet förkastar sin kultur. Motståndare till denna hypotes kallar det för ett ”diskriminerande perspektiv”, och menar på att våldet finns oavsett kultur på grund av en patriarkal uppbyggnad av samhället (ibid, s.1). Björktomt

(2012) skriver även i sin avhandling om migrationens betydelse och talar utifrån ett korsningsfenomen när hon säger att i denna skärningspunkt formas nya sociala identiteter som kan benämnas "hybrider", vilka skapas av inslag från både migranternas och majoritetssamhällets kultur (ibid, s. 28).

2.4 Socialtjänsten/samhällets roll och den konstruerade bilden

I forskningsrapporten *"I skuggan av Fadime och socialsekreterares arbete med hedersvåld"* skriver Yvonne Sjöblom (2006) att mörkertalet förmodas vara stort eftersom flickor avstår från att vända sig till myndigheter. Det krävs att Sverige som land förbättrar integrationen som förebygger en rad olika sociala problem som hedersvåld såväl som arbetslöshet och segregation. Dessa faktorer ökar risken för att kulturella särdrag förstärks, och uppenbarar problematiken hedersvåld mer (ibid, s. 16 ff).

Doktoranden Veronica Ekström (2012) menar på att det finns en generell bild av den våldsutsatta kvinnan, en bild som offentligheten har konstruerat beträffande bland annat hennes behov. Det är denna konstruktion som skapar omständigheterna för olika insatser, det vill säga den "mall" som socialtjänsten arbetar efter. Med detta sagt är det avgörande att konstruktionerna överensstämmer med verkligheten för att det lagstiftade stödet ska vara lämpligt och faktiskt till nytta för kvinnan, samt för att socialtjänsten ska ges en relevant funktion (ibid, s. 52). Författaren fortsätter med att hävda att då dessa konstruktioner kan användas när olika propositioner presenteras i riksdagen är det viktigt att det är en korrekt bild som framställs. Dels för att politikerna ska kunna förstå mäns våld mot kvinnor, dels för att politikerna ska kunna formulera hur stödet och hjälpen ska se ut. Ifall denna framställning inte är korrekt, och kvinnorna inte kan identifiera sig med den, är risken stor att samhället exkluderar dem från det stöd som är tillgängligt. Det ger nämligen uttryck för att man helt enkelt inte vet vilka dessa utsatta kvinnor är. När det talas om konstruktionen av en våldsutsatt kvinna är den offentliga diskursen en passiv kvinna med dåligt självförtroende som det ideala offret, vilket behöver problematiseras. Eftersom framställningen/konstruktionen kan medföra att även andra yrkesverksamma såsom poliser inte heller uppmärksammar en våldsutsatt kvinna, då de inte har fått rätt verktyg för att tolka en sådan problematik. Med hänsyn därtill fångas inte kvinnorna då de faller utanför beskrivningen för hur en våldsutsatt kvinna "är", och därmed får myndigheter som

socialtjänsten en problematisk position då rätt verktyg inte finns tillgängliga (Ekström 2012, s. 65 f).

Ekström (2012) menar följaktligen att det är nödvändigt att socialtjänsten är vaksam för kvinnor i hederssituationer, detta på grund av att kvinnan själv många gånger inte är medveten om vilka möjligheter hon har för att få hjälp av socialtjänsten. Det poängteras också att socialtjänsten skall ge information och ägna sig åt ett uppsökande arbete för att nå ut till de kvinnor som är drabbade. Regeringen har tidigare gett avslag på kvinnovåldskommissionens proposition som gav alternativet om en särskild vårdgaranti för våldsutsatta kvinnor som har behov av psykoterapi. Alltså är ”eftervård” ingen insats som finns att erbjuda, därför är det av ännu större vikt att samhället faktiskt fångar upp dessa kvinnor i tid (ibid, s. 63). Heléne Carlsson (2017) skriver i *Brottsofferjouren* att konsekvenserna av att vara utsatt kan ge långvariga bekymmer, exempel på detta är depression, ätstörningar, ångest, skuld- och skamkänslor samt posttraumatiskt stressyndrom (PTSD). Flickorna som lämnar sina familjer blir ännu skörare och utsatta, vilket gör att i längden behöver de ännu mer stöd och hjälp (ibid, s. 20 f).

2.5 Socialsekreterarens och socialtjänstens normativa arbete

Karlsson (2006) skriver att med en ökad professionalisering tillkommer en ökad autonomi. Resonemanget förs om att en tjänsteman med hög kompetens samt professionalisering ökar tjänstemannens frizon i arbetet (ibid, s. 97). Vidare hävdar författaren att utöver riktlinjer, finns det socialtjänstlagen som styr arbetet i den mening att lagen implementerar normer för hur arbetet ska utföras, hur tjänstemän skall förhålla sig till individen som blir beviljad ett bistånd men även vilket typ av bistånd individen ska bli beviljad. Detta utgör grunden för hur tjänstemännen i organisationen bedömer godtagbart utifrån den givna ramen. Tjänstemännen som arbetar utifrån socialtjänstlagen bejaktar lagens intentioner och därmed delar även på de normer och värderingar som lagen uttrycker. Detta betyder att det finns en förutbestämd bild om vad som ska åstadkommas men även hur det ska åstadkommas (ibid, s. 54).

Pérez (2014) skriver att kvinnors berättelser lätt kan skapa ångest hos personal. Socialsekreterarna måste konstant stödja sig på ett bra underlag som en bas. Ifall man i sitt arbete känner en viss osäkerhet är det klokt att inte ta något steg fullt ut. Det har nämligen

framkommit att socialtjänsten ingriper för snabbt i vissa situationer (ibid, s. 100 f).

Socialsekreterarna ska alltid göra en bedömning kring hur stor risken är för kvinnan. Denna bedömning ligger till grund för om socialsekreteraren påskyndar ärendet, vilket kan förvärra läget, eller väntar lite och “har is i magen” (Pérez 2014, s. 139). Trots socialsekreterarens tolkningsmöjlighet finns det en större aktör vars tolkning tar stor plats. Det är länsstyrelsen som har tolkningsföreträde när det kommer till sociala problem. Socialsekreterarna som arbetar med offren vågar inte ifrågasätta något som kommer “uppifrån”, det vill säga de handlingsplaner som ges till socialsekreterarna. Med detta sagt kan man säga att det är i själva verket länsstyrelsen som skapar ångesten bland socialsekreterarna, men även dessa handlingsplaner som begränsar socialsekreterarnas användning av sina tolkningsmöjligheter (ibid, s. 143).

2.6 Problem med kulturförklaringen

Bhanbhro, Chavez och Lusambili (2016) skriver att förklaringarna till hedersvåld som används idag kan skapa hinder för att faktiskt ta itu med det. Det skapar en överkänslighet i frågan, ingen vågar ta i det då det associeras med stigmatisering och stereotypisering av kulturer. Kulturella förklaringar ger ingen lösning i verkligheten utan kan till och med upprätthålla problemet (ibid, s. 205). Gharaibeh (2016) menar att hedersrelaterad problematik är en utmaning för socialarbetare i västvärlden. För att få en god kännedom kring fenomenet är självlärd kunskap en viktig del för att öka socialsekreterarens medvetenhet (ibid, s. 134 f).

Carlsson (2017) hävdar att kulturrelativism ofta används tillsammans med termen hedersvåld i samhällsdebatter. Grundprincipen av kulturrelativismen är att ingen kultur är bättre än någon annan, ingen sanning är absolut. I praktiken kan detta bli besvärligt när kulturrelativismen i Sverige står över den svenska lagstiftningen. Det är inte möjligt att applicera olika regler för olika grupper, alla måste behandlas jämlikt. Alla individer i Sverige, oavsett kön har rätt till de grundläggande rättigheterna och bli bemötta på ett trovärdigt sätt oavsett hur ovanlig eller svårhanterlig deras situation verkar för oss i Sverige. Författaren framhåller ett exempel på när kulturen faktiskt överträdde svensk lagstiftning under flyktingströmmen år 2015, då minderåriga flickor uppgav att de var gifta. Migrationsverket hänvisade då flickorna tillsammans med sina män till asyl- och flyktingboenden. När socialtjänsten fick kännedom

om detta, fortsatte kommuner att behandla de minderåriga flickorna som vuxna kvinnor, och till och med ordnade gemensamt boende till paren. Detta är en form av undergivenhet från myndigheternas sida i Sverige och ett svek gentemot de unga flickorna. Sverige utövar inte ett aktivt arbete för att förhindra hedersrelaterat våld och förtryck förrän myndigheterna och de anställda socialsekreterarna står upp för flickors rättigheter oberoende av vilken bakgrund/kulturella förhållanden de har (Carlsson 2017, s. 16 f). Detta synliggör problemet med att utgå ifrån kulturdefinitioner när man diskuterar hedersproblematik. Gränserna är svåra att dra i all sin otydlighet. När en nationell kris uppstår är det därför problematiskt att veta vilka åtgärder man ska ta.

3. Teoretiska utgångspunkter

I vår studie genomförs analysen med två analysverktyg,; ett socialkonstruktivistiskt perspektiv inom ramen för det med intersektionalitet som teoretiskt begrepp. Detta för att dels kunna analysera hur sociala konstruktioner av normer och värderingar existerar i hanteringen av hedersärenden. Dels för att med hjälp av begreppet “intersektion” belysa hur olika maktordningar kan bidra till att synliggöra socialsekreterares erfarenheter och kunskaper i frågor om hedersvåld, men också bidra till att illustrera vad som är möjliga och icke möjliga handlingsstrategier i relation till hedersvåld.

3.1 Intersektionen som social konstruktion och analysverktyg

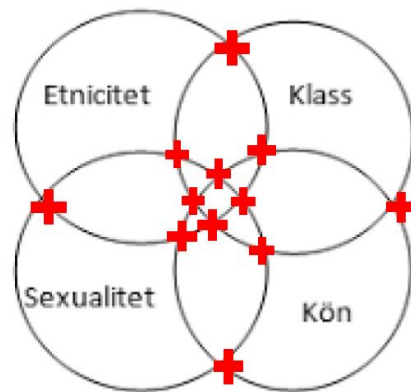
Socialkonstruktivism handlar om den upplevelse vi har av omgivningen, vilket skapas när människor interagerar med varandra (Burr 2015, s. 4). Det är våra sinnesorgan som fångar upp informationen runt omkring oss som sedan formas till en minnesbild. Den representerar vår uppfattning av världen (Wennerberg 2000, s. 12). Människors uppfattningar kan leda till olika kategorier, kategorierna skapas av sociala interaktioner, vilka man samlar med åren (Hacking 1999, s. 12). Wennerberg (2000) skriver även att människor bildar vanor för att förhindra en osäkerhet i vardagen, osäkerheten uppstår när vi befinner oss i situationer som vi inte känner igen. När det uppstår bristande överensstämmelse mellan våra inre och yttre upplevelser, skapas vanor för att avlasta och förhindra osäkerhet (ibid, s. 72).

Tina Mattson (2010) menar att människan konstruerar sin verklighet efter hur man tolkar sig själv och sin omgivning. Det vi ser är det vi förväntar oss att se och vi beskriver saker och ting runt omkring oss med hjälp av det vi redan vet. En individ som uppfattar saker och ting annorlunda från den "gemensamma perceptionen" har det problematiskt att försvara sin uppfattning gentemot andras (ibid, s. 27). Människor i en gemenskap delar dessutom ofta sätt att anlägga perspektiv. De skapar till exempel gemensamma föreställningar om hur vi ska tolka, förstå och tala om ett fenomen. Detta har en inverkan på hur vi skapar mallar och mönster som en form av handlingsberedskap. De föreställningar vi har förändras över tid. Det som vi idag uppfattar som naturligt och sant kan inom en rätt snar framtid tolkas på helt annat vis. Foucaults sanningsregim tar upp att det vi har ord för är det vi kan förstå och tala om, det vi saknar ord för kan vi inte förstå oss på och därför existerar det inte. Språkordningen ändras över tid och påverkar vår uppfattning om saker och ting, samtidigt begränsar den oss i våra uttryck, våra handlingar och vårt tänkande. Det spelar stor roll i hur vi tolkar kön, sexualitet, etnicitet och klass eftersom det inte finns någon sann kunskap som kan komma undan människans tolkningar (Mattson 2010, s. 28 f).

Socialkonstruktivismen är den stora bilden i denna studie kan man säga, perspektivet beskriver uppkomsten av den sociala världen. I vår uppsats bidrar det till att synliggöra vilka normativa strukturer som omgärdar de sammanhang inom vilka de intervjuade socialsekreterarna befinner sig. För att komma närmare använder vi begreppet intersektionalitet. Mattson (2010) menar även på att för att förstå intersektionalitet fullt ut bör det konstruktivistiska perspektivet nämnas, eftersom perspektivet är ett synsätt som är grunden till intersektionalitet som teori. Socialkonstruktivismen säger att vi alla konstruerar vår egen verklighet och vår tolkning av den. Det är därför centralt för intersektionalitet att förstå att de samhällsliga maktstrukturerna är konstruerade, som i sin tur skapar kategorier och grupper (ibid, s. 29 ff).

Mattson (2010) skriver att intersektionalitet är en teori som illustreras med det engelska "intersection" vilket översätts som en "korsning" eller "skärningspunkt". I denna korsning studerar man hur relationer av överordning och underordning (maktstrukturer) skapas och upprätthålls i samspel mellan kategorier som etnicitet, kön, klass och sexualitet. I en köns korsning är det dock inte enbart kvinnor och män som ställs mot varandra som olikheter,

andra faktorer/kategorier är också relevanta. Teorin inriktar sig på beroendeförhållandet mellan dessa fyra kategorier. De alla konstrueras “i och genom varandra”, ingen kategori kommer till av sig själv (Mattson 2010, s. 17 ff). En analys kan till exempel synliggöra hur miljöer där hedersförtryck (könsdimension) är förekommande som underordnad andra miljöer (etnicitetsdimension). Bilden nedanför, som vi själva skapat med inspiration av Mattson, illustrerar skärningspunkterna mellan de olika kategorierna kön, klass, etnicitet och sexualitet. Bilden visar hur teorin kan hjälpa oss att synliggöra underliggande maktstrukturer i flera dimensioner och sammanhang.

(Bilden är skapad utav oss studenter i programmet Google powerpoint med inspiration från Mattson.)

Det är maktstrukturer i samhället som skapar kategorier samt ordningen mellan dem. Dessa strukturer är relationella samtidigt som de manifesteras i normer som såväl upprätthålls som utmanas av oss människor. De kan alltså påverkas. Det är när vi inte ifrågasätter dem som vi upprätthåller maktstrukturen (Mattson 2010, s. 31 f). För att kunna se på vilket sätt maktstrukturer samt konstruktionen av det “normala” upprätthålls kan man se på överordnade grupper som på grund av sin position har företräde till att forma/skapa och definiera hur vi resten av världen ska tolka saker och ting (ibid, s. 35).

Socialekreterare som arbetar med hedersvåld kan således i sitt yrkesutövande bidra till att såväl utmana rådande normer i sammanhang där hedersvåld finns, som att utveckla normer kring hur sådant arbete ska gå till professionellt. Det är så vi hoppats att denna teoretiska inramning ska bistå oss i att synliggöra dels vilka normer som tycks finnas närvarande, dels hur dessa på olika sätt betraktas och utmanas, eller inte.

4. Metod och metodologiska överväganden

Vi har utfört en kvalitativ vinjettstudie med en semistrukturerad intervju. Vi valde att ägna mycket tid åt att läsa autentiska berättelser för att göra oss bekanta med tidigare hedersfall, se mönster och själva lära oss om fenomenet och dess hantering. Materialet vi samlade in konstruerades till en vinjett vilket vi presenterade inför sex kvinnofridshandläggare/socialsekreterare i sex olika kommuner. I anslutning till detta ställde vi frågor utifrån en intervjuguide som vi upprättade för att kunna undersöka hur handläggarna tänker och resonerar kring vinjettens innehåll. Vår data analyserades i ett konstruktivistiskt perspektiv och med hjälp av begreppet intersektionalitet.

Metodavsnittet presenterar en beskrivning av tillförlitlighet, begränsningar, urval, etiska överväganden samt bearbetning av data.

Vår förförståelse av fenomenet finns då en av oss studenter arbetar på ett skyddat boende för våldsutsatta kvinnor. Där har det varit vanligt att träffa på utsatta kvinnor, men även deras berättelser och åsikter om sin hjälpprocess. Det var på grund av denna typ av arbetserfarenhet som vårt intresse väcktes, men även på grund av att vi har stött på kända hedersfall i media som även uppstått i samhällsdebatter. Dessa aspekter är anledningen till vårt val av uppsatsämne. Vi har däremot inga förutfattade meningar eller förväntningar utan snarare en idé om hur det kan se ut, vilket är som tidigare forskning också pekar på att det finns kunskapsluckor i arbetet med hedersutsatta kvinnor.

4.1 Intervju

Vi har valt att använda oss av en kvalitativ vinjettstudie med en semistrukturerad intervju som metod. Bryman (2008) skriver att den kvalitativa metoden lägger betoning på ord istället för siffror. Tyngden i ett kvalitativt arbete ligger på att utveckla en förståelse för en social verklighet, beroende på hur respondenterna tolkar denna verklighet eftersom man får ta del av respondenternas värderingar och åsikter (Bryman 2008, s 371 f). Detta är en lämplig utgångspunkt eftersom vi har valt att undersöka ett känsligt och komplext fenomen, vilket

bäst analyseras genom att samla in data i intervjuform. På så sätt har vi kunnat utgå utifrån respondenternas utvecklade resonemang och bedömning. Som Bryman (2008) menar är det i en kvalitativ studie respondenternas uppfattning som står i fokus, samt att fånga deltagarnas perspektiv, vad de uppfattar som viktigt och betydelsefullt.

Vid en intervju skapas den relation som krävs för att forskaren ska kunna förstå och begripa respondenternas resonemang och "se världen med deras ögon" (ibid, s. 371 f). Därav har även närheten varit en viktig ståndpunkt vid valet av förfarandet. Dessa aspekter har varit viktiga att ha i åtanke eftersom ämnet är känsligt. Trots att det inte är utsatta kvinnor vi har intervjuat utan handläggare, så är det fortfarande deras kunskap, arbetssätt och bedömning av dessa utsatta kvinnors situation som står i fokus.

Efter att socialsekreterarna läst vårt presenterade fall (vinjett) använde vi oss av semistrukturerade intervjufrågor, dvs vi utformade en intervjuguide kopplad till vinjetten. Bryman (2008) skriver att vid en semistrukturerad intervju har respondenterna en stor frihet att besvara på frågorna utförligt och på sitt egna sätt (Bryman 2008, s. 415). Samtalet spelades in med hjälp av en inspelningsfunktion på vår mobiltelefon som gjorde det möjligt att spela tillbaka de sekvenser som vi önskade höra på nytt vid transkriberingen (Eriksson-Zetterquist & Ahrne 2011, s. 54).

4.2 Utformande av vinjett

Vår första tanke inför denna studie var att intervjua de utsatta kvinnorna, på grund av etiska skäl ändrade vi metoden till en vinjettstudie riktad till yrkesverksamma, vilket vi återkommer till under "etiska överväganden". Istället har vi tagit del av autentiska och anonyma kvinnors egna berättelser i en bok som bygger på biografiskt material i form av intervjuer. I intervjuerna berättar olika kvinnor om sina möten med myndigheter, hjälpen de fått samt hur deras situation sett ut. Intervjuerna som vi tagit del av kommer ifrån boken "*Heder och hedersvåld: Berättelser, fakta och fördomar*" skriven av Jamila Hussein, sociolog och krimnolog. Jamila Hussein har intervjuat tonårsflickor som drabbats av eller hotats med hedersvåld i Sverige, detta har varit vår källa vid utformandet av vinjetten. Sedan skapade vi ett fall (vinjett) som innehåller subtila markörer för hedersrelaterad problematik. Dessa markörer är det som Jergeby (1999) kallar för variabler.

Vinjetten sammanställdes i skriftlig form och är skriven i flera faser, efter varje fas kommer frågor. Syftet med en sådan metod är att studera respondenternas bedömningar och tankar (Jergerby 1999, s. 20 ff). En vinjettstudie skapas utifrån en samling av historier som beskriver en person, en situation eller ett skeende. Fallet ska vara skrivet konkret samt ha realistiska drag för att en handläggare ska kunna läsa den med trovärdighet (Jergerby, 1999, s. 12). Efter den första och grundläggande fasen eskalerar händelserna. Den andra fasen är en fortsättning på den första fasen men någonting har lagts till i berättelsen eller förändrats, som gör variabelvärdet starkare. Efter varje fas kommer följdfrågor från intervjuguiden, och så vidare (Jergerby 1999, s. 29).

När vinjetten skrivs använde vi oss av Jergerby:s fyra grundkriterier:

1. Den ska vara lätt att följa och förstå.
2. Den ska vara logisk.
3. Den ska vara trovärdig.
4. Den ska inte vara så komplex att respondenten tappar tråden.

(Jergerby, 1999, s. 23).

Situationen eller skeendet som man vill ha en reaktion på är samma för alla deltagare.

Vinjetten styr in deltagarna in i en speciell kontext, i kontexten finns det variabler (markörer) som är av stor betydelse vid bedömning av situationen (Jergerby 1999, s. 25).

Jergerby (1999) skriver att vid valet av dessa variabler/markörer är två punkter väsentliga:

1. de ska vara teoretiskt relevanta för forskningens syfte
2. de ska vara kända av och meningsfulla för respondenterna

(Jergerby 1999, s. 26).

Det har således varit viktigt för oss att läsa in oss mycket på såväl tidigare forskning som redogörelser av hedersutsatta kvinnors riktiga liv inför utformningen av vinjetten. Dels för att få klarhet i de teorier som ofta används vid diskussioner som berör hedersvåld, dels för att kunna skriva en vinjett som handläggarna upplevde som autentisk. Att finna ord som har samband med hedersförtryck har haft en avgörande betydelse. Markörerna kännetecknar

hedersproblematik, vi har valt följande markörer: 16 år, menstruation, 40- årig man, utrikesdepartementet, föreningen “tänk om”, skyddat boende, skyddad identitet, åter gå i skolan i Trelleborg, grannskapet (kollektivet), hot och förföljelser, svensk pojkvän, kasperdocka, frånvarande från skolan.

4.3 Urval

Det är rekommenderat att utgå från ett målinriktat urval vid en kvalitativ studie. Det är en teknik där huvudsyftet är att forskningsfrågorna ska överensstämma med urvalet. Med andra ord väljer man intervjupersoner som på bästa sätt kan svara på frågorna och samtidigt vara relevanta för dem att svara på (Bryman 2008, s. 434). Man kan även säga att eftersom kvalitativ forskning oftast sker med ett begränsat antal undersökningsenheter bör man identifiera och välja deltagare som sitter på rik empirisk information, detta kallas för lämplighetsurval av intervjupersoner (Lind 2014, s. 130). Vi har gjort detta genom att intervjua handläggare som är utbildade socionomer med erfarenhet inom området. De är på så sätt representativa och kunniga.

Utöver målinriktat urval, har vårt tillvägagångssätt till denna studie varit bekvämlighetsurval samt snöbollsurval (Bryman 2008, s. 434). Bekvämlighetsurval innebär att forskaren tar vara på de individer som för stunden finns tillgängliga. Snöbollsurval innebär i sin tur att man först och främst i sin undersökningsstudie försöker få kontakt med ett mindre antal människor som man ser som relevanta för studien. Sedan “utnyttjar” man den kontakt och relation man skapat med de personerna för att få kontakt med ytterligare respondenter. Däremot innebär snöbollsurvalet även att det orimligt kan ses representera en population (Bryman 2008, s. 194 ff).

Som tidigare nämnt arbetar en av oss på ett skyddat boende för våldsutsatta kvinnor. Den erfarenheten fick oss att börja reflektera kring socialtjänstens möjliga kunskapsluckor inom ämnet. Vi valde att ta vara på vår arbetsrelation och ta kontakt med chefen, ett uttalat bekvämlighetsurval. Chefen hade precis som vi anade många kontakter inom förvaltningen. Hon var till stor hjälp för oss då hon hänvisade oss till två kvinnofridshandläggare i två olika kommuner. Handläggarna som arbetar med våld i nära relationer, specifikt hedersvåld tackade ja till att delta i en intervju. Samtidigt passade vi på att ställa frågan ifall de kände någon

annan handläggare som också skulle kunna tänka sig delta. Vi fick flera positiva svar och en handläggares kontaktuppgifter ledde till en annans. Följaktligen har vi tagit kontakt med alla respondenter på egen hand. Snöbollsurvalet skedde då vi hade möjlighet att på ett enkelt sätt veta vem som arbetade inom området som vi studerade, genom att utnyttja den första kontakten vi fick av chefen. Därefter har vi efterfrågat respondenternas samtycke till att delta i vår studie.

4.4 Metodens tillförlitlighet

4.4.1 Vinjettens tillförlitlighet

God validitet kräver att mätinstrumentet mäter det man avser att mäta. För att säkra validiteten måste man förlita sig på att det förberedande arbetet har utförts på ett genomtänkt sätt. Ett noggrant arbete vid konstruktionen är ett centralt element i forskningsprocessen. För varje variabel ska forskaren ställa sig frågan: Vad avser jag att mäta med den? Det är en sådan typ av förarbete som stärker validiteten i vinjetten samt minskar risken för fel. Det finns några praktiska försök man kan göra för att fastställa validiteten:

1. Om vinjetten ger de svarsmönster som förväntas mot bakgrund av respondenternas grupptillhörighet, får man de förväntade svaren?
2. Om svarsmönstern följer en logisk riktning.

(Jergeby 1999, s. 30 f).

En vinjettmetod anses generellt ge en god reliabilitet om respondenterna ställs inför samma kontext. Det finns alltid möjlighet att öka reliabiliteten genom att undvika inflytande av slumpmässig art, såsom till exempel socialt tryck på respondenten eller intervjuareffekt (Jergeby 1999, s. 31). Intervjuareffekt innebär att vid undersökningen kan forskarens etnicitet, kön och sociala bakgrund influera en skevhet i svaren som respondenterna ger (Bryman 2008, s. 229). Ytterligare en aspekt som ökar reliabiliteten är då respondenten svarar på frågor utan att sätta sig själv som part (Jergeby 1999, s. 31) I vårt fall finns risken för intervjuareffekt, eftersom vi båda har föräldrar med etnisk bakgrund, men vi har inte upplevt att så har varit fallet.

4.4.2 Intervjuns tillförlitlighet

Den externa validiteten betyder att all data som samlas in ska kunna generaliseras till andra sociala miljöer (Bryman 2008, s. 352). Detta menar vi är svårt att uppnå inte bara för vår studie och dess innehåll men överlag alla kvalitativa studier. Den externa validiteten är i vår situation svår att uppnå eftersom alla socialsekreterare/handläggare arbetar på olika sätt. Alla har sina egna rutiner och livserfarenheter men även arbetslivserfarenheter. En handläggare på en socialtjänst motsvarar och talar inte för alla socialtjänster i Sverige. Hedersproblematik är ett komplext fenomen. För att kunna säga att resultaten går att generaliseras krävs det en hel del. Vi studenter förstår att resultaten ser ut på ett särskilt sätt på grund av de enskilda respondenterna. Dessutom kan respondenterna svara eller agera på ett särskilt sätt enbart för studiens skull, vilket vi heller inte kan veta. Med detta sagt kan vi inte säga att studiens resultat går att generaliseras på andra sociala miljöer eftersom alla miljöer har sina egna sociala betingelser, som uppstår på olika sätt och olika mycket. Dock kan vi öka vår externa validitet genom att välja ett representativt urval vilket vi har, det vill säga kvinnofridshandläggare och socialsekreterare inom enheten våld i nära relationer. De är relevant urval därför ökar det den externa validiteten.

Den externa reliabiliteten talar om ifall undersökningen som görs kan återigen replikeras. Detta är osannolikt då det inte är möjligt att "frysa" en social miljö samt dess sociala betingelser (Bryman 2008, s. 352). Det vill säga att vi inte kan påverka hur hedersproblematiken ser ut om 10 år. Dock kommer hedersproblematiken troligtvis bestå som ett socialt problem i samhället, eftersom det varje dag föds andragenerationsinvandrare i Sverige. Dessa barn växer upp med svenska normer och sedvänjor i skolan samtidigt som de influeras av familjens kultur och normer i hemmet. Fenomenet kommer att förändras med tiden och därmed inte "frysas".

Den interbedömarreliabiliteten avser hur forskarna kommer överens om tolkningen av all data som samlas in (Bryman 2008, s. 160). På vilket sätt vi tolkar det vi ser och hör är av stor betydelse för resultatet i studien. Vi avsatt tid för att transkribera intervjuerna så fort de blev genomförda. Under tiden som vi läste transkriberingarna talade vi samman oss för att försäkra att vi har tolkat allting på samma sätt, men även hur vi ville analysera det. En liknande

säkerställning kan göras med empirin som vi får av våra respondenter. Bryman (2008) skriver att trovärdigheten ökar när en respondentvalidering görs, detta görs när forskaren lämnar en redogörelse för vad som har sagts under intervjun till respondenten. På så sätt kan respondenten bekräfta att det forskaren har hört och sett är korrekt (Bryman 2008, s. 353). Respondentvalidering är inget vi valde att göra då vi spelade in intervjuerna på ett inspelningsinstrument. Det vi inte förstod som vi ansåg vara oklart ställde vi följdfrågor till, för att vi skulle i stunden kunna försäkra oss om att vi har tolkat det på rätt sätt.

4.5 Bearbetning av data och analysförfarande

När intervjuerna var färdiga transkriberade vi dessa. Detta gjordes så fort som möjligt medan intrycken var “färska” hos oss. Transkriptionerna kontrollerades samtidigt som vi en sista gång lyssnade på bandet för att säkerställa att texten på papper inte var felaktig. Detta menar Öberg (2011) ökar en “transkriberings reliabilitet” (ibid, s. 66). Bearbetning av vår data påbörjades efter att all empiri var samlad och vi påbörjade processen av att tydligt beskriva och kartlägga innebörden.

Första steget var att läsa igenom utskrifterna och bearbeta materialet utan att göra några kommentarer utan enbart “lära känna” materialet. Därefter läste vi igenom texten en gång till, denna gång skrev vi kommentarer med markeringspennor för sådant som vi reagerat på för att sortera och kartlägga all data. Vi skrev ner vår uppfattning och tolkning av materialet och sorterade sedan i olika passande teman och gjorde en kodning. Det handlar främst om vilka nyckelord respondenterna har använt och vilka tydliga teman vi kunde se i materialet. Ett tema vi uppmärksammade i empirin var exempelvis “repetitioner”, det vill säga ord som återkom gång på gång som till exempel “osäkerhet” eller “rädsla” (Bryman 2008, s. 525 ff). Vi ville således likt en innehållsanalys koda texten i vårt material in i olika teman (Bryman 2008, s. 290).

Efter kodningen utvecklade vi vår teoretiska förståelse för att närma oss fenomenet och förklara det ur olika perspektiv. Detta menar Lind (2014) görs normalt när man tar del av olika mönster och samband från teorierna (ibid, s. 78 f). Vi letade efter likheter och skillnader, och rörde oss mellan att synliggöra mönster och teoretiskt belysa dem. Sammanfattningsvis kan man säga att vi använde oss av en abduktiv analysstrategi i studien. Den teoretiska

utgångspunkten blir relativt tydlig, men ingen specifik hypotes är formulerad. Denna strategi använde vi oss av för att trots att vi läste in och orienterade oss om ämnet före datainsamlingen, kunna upprätthålla en öppen syn för att se nya mönster och samband. Den abduktiva analysstrategin ger enligt Lind (2014) en möjlighet att resonera kring teorins förmåga att förklara mönster i studiens empiriska material, utan att avfärda specifika hypoteser kring vårt ämne (ibid, s 97). När kodningen var klar försökte vi samla delar av analysen som berör samma typ av innehåll under samma rubrik som är relevant namngivna.

5. Forskningsetiska överväganden

Hedersvåld är ett känsligt ämne, särskilt för de kvinnor som har upplevt den sortens förtryck. Det kan därför kännas obekvämt att studenter intervjuar dem, det kan upplevas som ett intrång i deras personliga skärrade liv. Svedmark (2012) skriver att det finns en pågående konflikt då forskaren som studerar ett ämne vill komma tillräckligt "nära" för att begripa fenomenet, men samtidigt hålla en viss avstånd för att respektera individens integritet (Svedmark 2012, s. 103).

Tillvägagångssättet ändrades under arbetets gång på grund av dessa etiska skäl. Vi ville först intervju de utsatta kvinnorna, vilket vi snart insåg var problematiskt. Kvinnorna som bor på skyddat boende har valt att fly från den situation de varit i, och att återuppleva de värsta scenarierna i sitt liv med en främling är inte önskvärt för varken oss eller kvinnan själv. Vi vet av egen erfarenhet då en av oss arbetar på ett skyddat boende med våldsutsatta kvinnor att de ofta blir placerade tillsammans med sina barn. Här har vi därför i utförandet av studien även tagit barnen i beaktande, då de kan ta skada av undersökningen. Risken finns även att kvinnornas identitet eller skyddade placering avslöjas vilket skulle kunna ge förödande konsekvenser. Nyström (2012) skriver att intervjuer kan medföra någon form av vinst men även ett risktagande (ibid, s. 73). Man kan alltså ställa sig frågan för vem är det nyttigt? Bara för att det är nyttigt för en part är det inte alltid nyttigt en annan. Forskningsetiken i sig är en hjälp för att förhindra att någon av respondenterna tar skada i vetenskapens namn (Vetenskapsrådet 2017, s. 22 & 28). Det måste vara till respondenternas vinst att de ställer upp och deltar. Vår undersökning kan vara det även för skyddsplacerade kvinnor, men riskerna är för stora och forskningsvärdet för litet. Vinsten blir istället att vi vänder på

tillvägagångssättet och därmed kan bidra till forskningen, snarare än att försöka lösa ett socialt problem som kan innebära stora konsekvenser.

Vi förklarade för respondenterna att efter transkriberingen kommer inspelningen att raderas från inspelningsinstrumentet (Nygren 2012, s. 29). Arbetet kommer inte innehålla några personuppgifter som avslöjar vilka de olika respondenterna är, vart de arbetar, vi efterfrågade heller inga namn eller uppgifter under själva inspelningen. Vi har dessutom delat ut samtyckesblankett, där det informerades att respondenten deltar frivilligt, anonymt och har rätt till att avbryta utan skäl om de önskar (Forsman 2012, s. 75 ff).

5.1 Fyra forskningsetiska principer

Nedan presenteras en fördjupad redogörelse över Vetenskapsrådets (2002) fyra forskningsetiska principer som har tillämpats under vår studie:

Konfidentialitetskravet innebär att respondenterna som deltagit i studien ska ges största möjliga anonymitet, det empiriska materialet ska även förvaras där obehöriga inte har tillträde (Vetenskapsrådet 2002, s. 12). I vår studie har alla respondenter blivit avidentifierade då vi tillskrivit alla fiktiva namn, vi har även valt att inte nämna i vilka kommuner de arbetar inom för att inte röja deras identitet. Detta innebär dock ingen garanti då kollegor till respondenterna kan ha fått kännedom om intervjuerna. Vi har varit noggranna med att förvara respondenternas personuppgifter då vi från start har tilldelat alla fiktiva namn och enbart refererat med de namnen. Vi har även förvarat vårt insamlade material, vilket innefattar transkriberingarna, ljudfilerna raderades efter att transkriberingarna blev klara då röster i ljudfilerna samt namn och arbetsplats anges.

Samtyckeskravet innebär att respondenten skall innan intervjun lämna sitt samtycke till att de deltar men även att intervjun spelas in, samtycket sker när deltagaren tackar ja till att vara medverkande i studien (ibid, s. 9). Vi har uppfyllt detta kravet då vi informerade respondenterna om att deras deltagande är frivilligt samt att de kan avbryta när de vill. Respondenterna skrev även under en samtyckesblankett innan intervjuerna spelades in (se bilaga 3).

Informationskravet innebär att respondenterna ska få veta forskningsuppdragets syfte, det ska meddelas att medverkandet är frivilligt samt att empirin inte kommer att användas till något annat än studiens syfte, respondenterna får även information om att de kan avbryta sin medverkan (ibid, s.7). I informationsbrevet förklaras syftet med studien tydligt samt tillvägagångssättet. Respondenterna informerades även om de fyra etiska huvudreglerna som formulerats av Vetenskapsrådet (2002).

Nyttjandekravet innebär att den insamlade empirin enbart får användas i forskningsuppdragets syfte (ibid, s. 14). I vår samtyckesblankett framkommer det att vårt empiriska materialet som vi samlar in enbart får användas till vår studie.

6. Resultat och analys

6.1 Beskrivning av respondenter

Alla respondenter som deltog i vår studie är inriktade på hedersrelaterad problematik, samtliga respondenter arbetar i socialtjänsten, men på olika enheter i olika kommuner i Skåne. För att tillförsäkra respondenternas anonymitet har vi valt att namnge respondenterna enligt följande:

- Respondent A tar emot och utreder alla hedersärenden på egen hand inom sin kommun. Hon jobbar som socialsekreterare på vuxenheten i en av de större kommunerna.
- Respondent B arbetar som en kvinnofridssamordnare hos socialtjänsten i den minsta kommunen.
- Respondent C arbetar som socialsekreterare på vuxenheten i en av de minsta kommunerna.
- Respondent D arbetar som förste socialsekreterare i socialtjänsten i en av de minsta kommunerna. Som förste socialsekreterare handleder hon andra socialsekreterare som också ansvarar för kvinnofridsärenden.
- Respondent E arbetar som socialsekreterare i den största kommunens socialtjänst.
- Respondent F arbetar som kvinnofridssamordnare i en av de största kommunerna.

6.2 Respondenternas utbildning kring fenomenet

Utgångspunkten för valet av detta tema var att samla respondenternas grundläggande kunskap och utbildning för att synliggöra vad de baserar sina vardagliga val på i sitt yrke. Vi anser att det är viktigt att lyfta detta tema för att belysa vilka resurser socialsekreterarna får ta del av för att handskas med ett så komplext fenomen som hedersrelaterat våld.

Alla respondenter som deltog i vinjetten berättade vilken typ av utbildning de har för att ge oss en inblick i vad de har för kunskap. Detta gav oss möjligheten att kunna se om de lägger fokus på hedersproblematik i den specifika kommunen. Alla respondenter som deltog i studien har utbildning i riskbedömningsinstrumentet patriark, vilket är en riskbedömning och vägledning för hedersvåld. Respondenterna hade en tre dagars basutbildning inom hedersproblematik som socialtjänsten anordnat och haft gästföreläsningar kring. Respondent E som arbetar i den största kommunen är den enda av alla deltagarna som förtydligar sin utbildningsnivå genom att säga, "det finns böcker som socialstyrelsen har skrivit som kan vara till hjälp, men jag har lite dålig koll på vad som finns". Det var enbart de tre största kommunerna som uppgav olika handlingsplaner som används i takt med utredningar.

6.3 Socialsekreterarnas utgångspunkter vid hedersärenden

Dom ringer oftast inte och säger hej jag har ett hedersproblem, ofta tror jag att det är vi socialsekreterare som tänker, hm finns det något som lutar mot hedersproblematik? Det är inget vi frågar om, handlar det om heder så är det inte något man frågar utan det är något som kommer fram. (Respondent D)

Respondent D talar om hur och på vilket sätt personalen i hennes avdelning uppmärksammar ifall en kvinna har hedersproblematik. I ovanstående citat framgår det först att kvinnor inte säger rakt ut vad de är utsatta för, att det är respondenten och hennes kollegor som måste utreda och upptäcka för att se om det "lutar sig mot hedersproblematik". Samtidigt uttrycker respondenten att de aldrig frågar kvinnorna vad de faktiskt går igenom utan snarare väntar in tills kvinnan själv väljer att berätta, respondenten vill inte rota för mycket och därmed väntar in tills det uppenbaras av sig själv. Respondentens uttalande visar ett avståndstagande, en förväntan att den utsatta kvinnan ska ta tag i och komma i underfund med situationen hon

befinner sig i. Orsaken till detta kan vara som Schlytter & Linell (2008, s.12 f) skriver att skillnaden mellan lagstiftningen och värderingarna som kvinnan lever med ger upphov till en osäkerhet hos socialtjänstens socialsekreterare. Att det finns en rådande osäkerhet hos socialsekreterarna som arbetar med denna sortens problematik. Vilket kan då komma i uttryck genom att socialsekreteraren precis som i ovanstående citat inte vill vara den som "stämplar" ärendet som ett hedersärende. En liknande tanke yttrad av respondent C är följande:

Att agera utifrån riktlinjer och handlingsplaner är viktigt för att inte göra stora misstag, men... Vi kan aldrig vara säkra heller på vad den exakta situationen är, kvinnan kan alltid välja att berätta vissa saker men även att undanhålla annan information på grund av att kvinnan vill skydda sin familj från konsekvenser. Jag vet inte, men det kan ju påverka oss, vi kan bli osäkra eftersom man inte vill göra fel, det är väldigt komplext (respondent C).

Här ser vi inslag av den osäkerhet som lyfts från tidigare forskning, från bland annat Schlytter & Linell (2008, s. 12) som talar om att socialsekreterarna ofta kan ha svårt för att tro på flickornas/kvinnornas berättelser och vill därmed ha andra aktörer som kan styrka kvinnans utsaga, på grund av en rädsla som socialsekreterarna har av att göra fel bedömning. Det respondent C beskriver är att i ett möte med en hedersutsatt kvinna kan man inte enbart strikt utgå från en handlingsplan, en manual, för då är risken stor att man missar hur omfattande kvinnans utsatthet är.

Som kontrast till ovanstående två citat är det kommande citatet från respondent F som har en annan syn på hur man ska ta sig an ett hedersärende. Respondent F uttrycker:

Mina personliga strategier? Vad betyder det, mina personliga? [Skrattar] Asså vi har ganska tydliga rutiner hur vi ska göra. Så det är inte mina personliga, jag tänker att man ska försöka undvika personlighet i detta, man måste vara professionell, ha en struktur och tänka på skyddet. Det måste finnas ett system för hur detta ska hanteras. Med rutiner och handlingsplaner för det kan ju vara så att om det bara hänger på mig och jag inte är här, då kommer den här personen inte få samma hjälp, så kan det inte vara, det ska inte hänga på mig. Alla som jobbar, måste veta vad de ska göra. Så det har ingenting med min personliga strategi att göra [skrattar] (respondent F).

Respondent F tycker inte att personliga strategier är lämpliga utan att man enbart ska utgå ifrån organisationens riktlinjer. Respondenten är ett bra exempel på en socialsekreterare som enbart sköter sitt arbete "enligt instruktioner" på ett byråkratiskt sätt, och ser inte någon fördel med att ha personliga strategier. Det respondent F beskriver är att hennes "angreppssätt" i ärendet är att utgå ifrån något som är större än henne och utanför sig själv. Alla socialsekreterare utgår främst ifrån en konstruktion som är förankrad i organisationens etos. I ett socialkonstruktivistiskt perspektiv agerar respondent F utifrån att människor i en gemenskap delar på gemensamma föreställningar om hur de ska tolka, förstå och tala om olika fenomen utifrån givna mallar och mönster (Mattson 2010, s. 28 f). Med detta sagt kan man se på respondent F:s yttrande om att hon vill att alla socialsekreterare som tillhör institutionen socialtjänsten ska tolka, bedöma och förstå fenomenet "heder" på samma sätt men även hur det ska utredas, ingenting ska skilja hennes arbete från de andra kollegors arbete till exempel. Det skall följa mönster och riktlinjer och finns inte utrymme för att kunna göra bedömningar som faller utanför dessa ramar. Detta kan även ses som en försvarsmekanism för socialsekreteraren i linje med vad Wennerberg (2000) skriver om att vi människor bildar vanor och rutiner för att förhindra en osäkerhet i vardagen (ibid, s. 72). Man kan undra kring detta, ifall socialsekreterarens förhållningssätt gör att kvinnor undviker att ta kontakt med en myndighet som socialtjänsten. Precis som Yvonne Sjöblom (2006, s. 16) nämner är mörkertalet bland hedersutsatta stort eftersom kvinnor avstår från att vända sig till myndigheter.

Ett exempel som illustrerar att de utsatta kvinnorna inte vill vända sig till myndigheter är följande citat av respondent B:

Jag tror att många klienter med invandrarbakgrund är också vana vid att använda rasism som ett sätt för att folk inte ska komma nära och därför inte vilja vända sig till oss, för man vet att personen som sitter med ärendet tar det så illa vid sig och det är så känsligt.... Till och med jag som är X har fått höra att jag har bemött dem rasistiskt för att de är araber och att jag inte vet vad jag pratar om... jag tror många är rädda bland yrkesverksamma för att man ska gå in på det sättet att man försöker förklara våldet eller komma åt våldet men med en klient är man alltid rädd att man ska bli anklagad för rasism tror jag (respondent B).

Detta påvisas inte i vår tidigare forskning att kvinnor använder denna sortens undanflykt det vill säga rasism för att en myndighetsperson inte ska komma nära, dock kan man se på klientens användning av rasism som en "sköld" och ses som en social konstruktion inom hedersfamiljer för att skapa ett avstånd och tydliggöra ett "vi och dem". Utifrån ett intersektionellt perspektiv kan man bidra med en förståelse utifrån korsningen som sker när hedersfamiljen migrerar till Sverige. Då deras värderingar och kultur (etnicitet) korsar med Sveriges värderingar och kultur. Utifrån Darvishpour (2004) förklaras detta som att familjens kulturella bakgrund och normer kolliderar med den nya livssituationen som skapar konflikter (ibid, s. 70f). Detta kan då förstås utifrån den utsatta kvinnans perspektiv som att socialsekreteraren som står för och representerar de svenska normerna och kulturen inte förstår den utsatta kvinnan, vilket även kan upplevas av socialsekreteraren då de inte vill dra egna slutsatser på grund av att de kan antyda att det finns hot och våld i kvinnans situation, och därmed vara osäkra och försiktiga i hanteringen av ärenden. Vilket det följande citatet även påvisar:

Det är också vi handläggare som träffar dessa personer och jag kan känna att man får ta det väldigt försiktigt när man ställer frågor så att det inte känns fyrkantigt eller så, att personen inte känner sig påhoppad för min okunskap ska ju inte drabba den som söker hjälp så där blir det lite snirkligt, man får fråga fint man får tassa runt det. För det är känsliga frågor kring våld och hot det är inte självklart att man vill berätta om det (respondent D).

Här ser vi att socialsekreteraren D uttrycker en oro för sin bristande kunskap, denna oro tar sitt uttryck i hennes arbete då hon väldigt försiktigt försöker reda ut problematiken för att inte orsaka någon skada. En misstanke om en viss rädsla är inbäddad i citatet då en uttalad och medvetenhet kring den otillfredsställande kunskapen yttras.

Gharaibeh (2016) skriver att hedersproblematiken är en utmaning för socialsekreterarna i västvärlden, men han lyfter även att en bredare kompetens och ökad medvetenhet kan utvecklas om man på egen hand söker efter kunskap (ibid, s. 134 f). Detta menar vi kan vara en utmaning för socialsekreterarna om de är vana vid att ta till sig färdiga mallar och manualer som har utformats av till exempel Socialstyrelsen. Att söka efter annan kunskap kan då framstå som att man anser Socialstyrelsen arbete vara otillräckligt, speciellt om en sådan

norm utvecklas på en arbetsplats. Karlsson (2006) talar om autonomi, att med en ökad professionalisering samt hög kompetens ökar tjänstemannens frizon i arbetet (ibid, s. 95 ff). Detta kan man då se som en möjlighet för socialsekreteraren, att med en god kompetens kommer en självsäkerhet som kan bidra med att socialsekreteraren kan agera i ärenden med större frizon och självständighet, det vill säga att osäkerheten minskas. Vilket också kan ta sig uttryck i att vara oberoende av annan material som handlingsplaner. Karlsson (2006) uttrycker att tjänstemän som arbetar utifrån socialtjänstlagen bejaktar dess intentioner och delar därmed på samma normer och värderingar. Författaren menar att det finns en förutbestämd bild om vad som ska åstadkommas men även hur det ska åstadkommas (ibid, s. 54). Även Ekström (2012) uttrycker att det finns en "generell" bild av den våldsutsatta kvinnan, en bild som offentligheten har konstruerat vilket även socialtjänsten arbetar utifrån (ibid, s. 52). Vidare påpekas att om denna konstruktionen inte är korrekt finns risken att den utsatta kvinnan inte fångas upp eftersom hon inte passar in i beskrivningen (ibid, s. 65). En av respondenterna som talade emot det normativa arbetet och synsättet var respondent C:

Men man kan säga såhär att det finns tjejer som säger att min mamma och pappa kan välja vem jag ska gifta mig med. Man kanske är okej med det, vem är jag och säga vad som är rätt eller fel (respondent C).

Respondenten menar således att en normativ syn behöver inte vara den rätta synen, den bilden som socialsekreterarna har på de utsatta kvinnorna behöver inte styra alla kvinnors utredningar. Precis som Mattson (2010) skriver att inom socialkonstruktivismen ser vi det som vi förväntar oss att se, vi beskriver saker runt omkring oss med hjälp av det vi redan vet. Men även att den individ som uppfattar saker som inte är överensstämmande med den "gemensamma perceptionen" har det svårt för att försvara sin uppfattning gentemot andras (ibid, s. 28 f). Respondenten synliggör precis detta, att en kvinna kan ha en annan perception som inte stämmer överens med de mallar och mönster som socialtjänsten arbetar utefter. Att det inte behöver vara fel bara för det.

Enrique (2014) tar upp att det är först länsstyrelsen som har tolkningsföreträde vid sociala problem och att socialsekreterarna vågar inte säga emot då det kommer "uppifrån" (ibid, s. 143). Detta menar vi visar en medvetenhet i tidigare forskning om att det är generella

riktlinjer som banar vägen för hur socialarbetare i praktiken ska arbeta med kvinnorna. De generella riktlinjerna som är en social konstruktion införlivas och socialsekreterarna följer dess uppfattning, riktning och tolkning. På så sätt är kan man se det som så att socialsekreterarna likt de hedersburna familjerna kollektivt styrda. Man kan se det som så att handläggarna är lika kontrollerade och styrda av institutionella “direktiv och riktlinjer”, som de utsatta kvinnorna är av sina manliga familjemedlemmar. Om handläggarna motstår förändring i arbetssätt, och förändring krävs visar tidigare forskning, riskerar mycket energi och tid att läggas ned mer eller mindre förgäves.

En annan respondent som uttrycker kunskapsluckor i arbetet med hedersutsatta kvinnor, men även påpekar kunskapsluckorna kring en annan aspekt säger följande:

Jag tror det är brist på kunskapen och rädsla för fördomar och religion och vissa religioner mer än andra religioner och att man kanske vill vara öppen och tillåta alla former istället för att mer markera att detta inte är okej i Sverige, vi ska ha de här reglerna och alla barn ska ha rätt till detta, börjar man huka liksom på att, vissa får inte vara med på gympan eller din flicka ska inte få lära sig simma då pratar man om kulturrelativism och att man gör skillnad beroende på vilken kultur man tillhör vilket inte gynnar utvecklingen (respondent E).

Detta visar precis som Bhanbhro, Chavez och Lusambili (2016) menar att handläggarna inte vågar ta i hedersproblematiken då den associeras med stereotypisering av kulturer (ibid, s. 205). Något som även respondenten påpekar, att man är rädd för att uttrycka fördomsfullhet i mötet med hedersutsatta kvinnor. Detta kan man fundera kring, vad händer istället då? När man i tanken är försiktig för att inte trampa på någons tår, eller vara fördomsfull i relation till någons bakgrund? Hedersvåldet är helt plötsligt inte bekymret utan bekymret är hur handläggaren i mötet ska anpassa sig till sin klient. Fokuset som låg på den utsatta kvinnan skiftas över till handläggaren och dennes “eventuella” möjlighet att kunna hjälpa. Alla utsatta kvinnor som söker hjälp ska kunna få hjälp oavsett vem som tar emot dem. Carlsson (2017) påpekar detta då denne skriver att alla individer i Sverige har rätt till att bli bemött på ett trovärdigt sätt oavsett hur svårhanterlig deras situation verkar för oss i Sverige (ibid, s. 16). Utifrån detta resonemanget som framhålls av författaren Carlsson talar respondent E just kring samma perspektiv, det vill säga att vi inte ska göra skillnad beroende på vilken kultur

man tillhör. Att rädslan för att stå emot vissa kulturella tendenser kan framstå som rasistiskt eller fördomsfullt och som kan därför leda till att man låter bli att prata om det.

Samtidigt uttrycker respondent E som kontrast till föregående citat följande:

Dem fallen när det har varit väldigt allvarligt och där socialtjänsten har gjort jättefel och dem här personerna som har blivit dödade är total okunskap de visste inte vad de gjorde när dem gjorde vissa saker och jag tänker att man trodde inte att det kunde liksom hända att man dödar sina barn i hederns namn, jag är inte riktigt säker varför, för mig har det känts väldigt främmande att göra det (respondent E).

Respondent E uttrycker att okunskapen för hedersproblematiken kan leda till missar i hedersärenden, vilket i sin tur kan leda till förödande konsekvenser. Vilket kan därmed ses som ett resultat av okunskap, något som hon själv påpekar. Respondenten uttrycker även att det känns främmande för henne, hon förstår att sådana handlingar förekommer inom detta fenomenet, men inte varför det gör det, respondenten uttrycker en osäkerhet kring varför det sker. En annan intressant utgångspunkt som tidigare nämnt är när Wennerberg (2000) menar att ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv uppstår en osäkerhet när vi befinner oss i en situation vi inte känner igen oss i. Det uppstår en ofullkomlighet mellan de inre och yttre upplevelserna, vanorna skapas för att avlasta människan från den osäkerhet som kan skapas (ibid, s. 72). Respondent E uttrycker en osäkerhet i sin förståelse för det arbete hon yrkesmässigt ägnar sig åt. Det vi kan se inslag av är att hon tar till sig av det normativa arbetet, och de vanor som finns för att förhindra sin osäkerhet då hon helt enkelt inte förstår sig på fenomenet och därmed utgår hon ifrån vad Wennerberg (2000) talar om för att avlasta sig själv. Det underlättar hennes "angreppssätt". Hennes värld och den inre upplevelsen hon har stämmer inte överens med den yttre upplevelserna hon stöter på, därav skapas en förvirring vilket bäst och lättast går att handskas med genom att bära upp de stereotypa sociala konstruktioner som finns i samhället.

Mattson (2010) beskriver att konstruktionerna som skapas på en strukturell nivå bärs upp av oss och det är inte förrän vi själva ifrågasätter en struktur eller en konstruktion som det kan hända något (ibid, s. 31 f). Vi har presenterat ett tydligt mönster i hittills nämnda citat, nämligen att kvinnofridshandläggarna upplever att mer kunskap behövs, för att de ska känna

att de kan hantera hedersärenden. Det i sig är ett ifrågasättande av den struktur och konstruktion som de vi intervjuat uttrycker framträder i de handlingsplaner och riktlinjer som används.

Även respondent D som i ett citat längre upp säger “man får fråga fint man får tassa runt det”, visar att hon inte känner någon uppenbar metod att bemöta den utsatta kvinnan, man kan se på det uttalandet som en krock mellan socialsekreterarens verklighet och den utsatta kvinnans verklighet, vilket skapar en brist på samstämmighet.

6.4 Socialsekreterarnas syn på och förståelse av heder

Vi har ju inte så mycket hedersärenden än och det beror mycket på att vi inte uppmärksammar det tillräckligt så vi fångar inte upp det liksom men när vi kommer dit så kanske det blir mer. Jag söker inte förklaringar varför problem finns, eller ehm ja... jättesvårt att förklara, alltså nej jag letar inte svar på teorier varför detta har hänt (respondent D).

Här ser vi att respondenten D önskar sig inte att förstå sig på fenomenet bakom ärendet innan hon ska försöka lösa eller utreda det. Ur Bhanbhro, Chavez och Lusambili (2016) synvinkel är det en rimlig utgångspunkt. De påpekar att förklaringar till hedersvåld skapar hinder för socialsekreterare att ta itu med frågan. Att försöka förstå sig på kulturer är ingen lösning utan kan till och med upprätthålla konflikten (ibid, s. 205). Däremot menar Pérez (2014) att socialsekreterarna måste kunna stödja sig på ett bra underlag, en trygghet för att arbetet de utför ska ske säkert (ibid, s. 100 f). Detta kan representera två olika positioner kring samma fråga. Ur ett socialkonstruktivistiskt perspektiv anses respondent D:s resonemang inte utgå ifrån någon social förklaring eller någon konstruktion som bistår henne med förståelse. Hon tänker utanför ramarna och fritt från de mallar som skapats av de strukturella makterna, dvs att hon inte utgår ifrån den norm om hur hedersvåld ska förstås. Den sociala konstruktionen som ger oss den “korrekta” sociala verkligheten influerar därmed inte hennes beslutstagande. Det kan anses vara riskabelt men samtidigt kan det öppna vägen för att ifrågasätta det som ges till socialsekreterarna från maktstrukturerna. Som Mattson (2010) menar är det den strukturella makten som har en position för att tolka, forma och skapa hur resten av världen ska se på saker, och därefter arbeta efter “rutinerna”. Man kan även se det som så att det

respondent D faktiskt gör är att ifrågasätta varför förklarandet ska gå före hjälpanalet. Dock är hon inte nöjd med vart socialtjänsten hon arbetar på befinner sig kunskapsmässigt.

Men vi har en lång väg att gå när det gäller kompetensutveckling, samverkan och både inom förvaltning och utåt, det finns ett stort behov att utveckla detta. Vi är på gång angående våld i nära relationer alltså kvinnor, vad ska man säga traditionellt sätt. Heder kommer, där är vi, jag vet inte längre (respondent D).

Respondent D beskriver hur hon själv men även organisationen (socialtjänsten) i helhet är i behov av att utveckla sin kunskap kring hedersproblematiken. Hon uttrycker nästan en uppgivenhet när hon säger att hon inte längre vet vart de befinner sig. Detta är som vi även lyfter i vår problemformulering en medveten oro inom socialtjänsten. Socialstyrelsen (2013) skriver att kunskapen måste öka hos personal som arbetar med hedersutsatta kvinnor. Ytterligare en respondent som pekar på samma påstående är följande:

Sen tänker jag om hedersvåld att har man inte kompetensen om heder, jag vet att här i X att många socialsekreterare är inte vana med att jobba med hedersvåld och är man inte van vid det så ser man inte det heller. Då är det lätt att man går i tankarna där jag fått ha många konversationer med handläggare där de säger att vi har inte hedersvåld i X, då är frågan har vi inte hedersvåld eller är det att vi inte ser de? För det handlar ju om att man kan aldrig avfärda någonting, man kan säga att man inte förstår någonting men här har vi ett problem, det är där det blir farligt att man alltså, att man säger att det inte finns (respondent B).

Man kan se att ovanstående citat hänger ihop med respondent D:s första citat under rubriken *socialsekreterarnas syn och förståelse av heder*, som sa bland annat att i deras stad handläggs det inte så många/ofte hedersärenden. Respondent B uppmärksammar problemet med ett sådant synsätt som respondent D har. Dessa två citat kan man betrakta utifrån Foucaults begrepp sanningsregim, som hänvisar till att det vi människor saknar ord för kan vi inte förstå oss på och därmed existerar det inte (Mattson 2010, s. 28 f). Man kan se det som en försvarsmekanism hos sekreteraren att "slippa" se problematiken, då de inte har rätt glasögon för att varken kunna lägga märke till eller bemöta problematiken. Men samtidigt är de medvetna om dess existens. Det kan tolkas som en paradox. Detta menar vi är en funktion precis som vi tidigare påpekade som att socialsekreterarnas "angreppssätt" är strukturerat för

att avlasta dem själva. Allting behöver inte vara uttalat, i likhet med hedersproblematik är det inte alltid uttalat när en alkoholist söker hjälp, eller när en nära anhörig till alkoholisten gör en orosanmälan. Alkoholisten säger inte rakt ut "jag är alkoholist och behöver hjälp". Det är socialsekreterarna som ska ha verktygen för att sätta ord på kvinnors normaliserade problematik. Det legitimerar att de utsatta ska vända sig till socialtjänsten för stöd.

Ett citat som lyfter synen på vad det innebär att arbeta med myndighetsutövning är följande:

Jag skulle nog säga att det är ingen ungdom som säger att jag är utsatt för hedersvåld, hedersvåld är ett ord som vi har kommit på, vi myndigheter inte ungdomarna själva... Jag skulle säga att det är väldigt få ungdomar som beskriver det på det sättet, inom familjevåld är det till exempel ingen som säger att de är utsatta för våld i nära relationer vi måste kunna uppmärksamma det (respondent B).

Vidare uttrycker respondenten:

Heder är någonting fint, det är någonting positivt, det är liksom ens stolt, hur till exempel jag betar mig mot andra och vilken respekt jag ger andra. Hedersvåld däremot är negativt men det är ett begrepp vi använder i myndighetsvärlden som för en utomstående tolkas som att heder överlag är något dåligt. Det är många socialsekreterare tror jag som inte ser denna skillnaden (respondent B).

Den konstruktion som finns, den uppfattningen som är gemensam är att heder är något dåligt eftersom det kopplas med våld. Det är här man kan tänka sig att en korsning sker när socialsekreterarens kunskapsluckor uppstår, dels på grund av deras etnicitet och dels på grund av deras olika klasstillhörigheter. De har helt enkelt olika uppfattningar samt olika sociala konstruktioner, och deras korsningar uppenbarar sig genom en oförståelse, då maktstrukturerna upprätthålls då en över- och underordnad relation skapas. Eftersom ordningen skapas och upprätthålls i samspel med kategorierna (Mattson 2010, s. 28 f). Detta menar vi visar hur relevant det är att socialsekreterare ges möjlighet att förstå fenomenet och inte bara en generaliserad tolkning av fenomenet. Här förstår vi utifrån respondent B:s uttalande att de utsatta kvinnorna inte har ord och termer för vad de går igenom. Ord som "hedersproblematik" finns inte i deras vokabulär, utan det är bara deras vardagliga liv som ser ut så. Det är de professionella yrkesverksamma människorna, myndigheter som har skapat det och därmed bör de även kunna "se och hitta det". Däremot innebär definieringen av ett begrepp även en möjlighet att identifiera ett behov, som kanske annars inte skulle uppfattas.

När ett fenomen ges ett namn, en benämning kan detta skapa förutsättningar för människor att kunna göra bruk av den. Det vill säga att de utsatta får möjlighet att kunna se behovet av hjälp och sin problematik. Myndigheterna har makt och skyldigheter, det är dock inte enbart i en riktning, det finns en ömsesidighet.

6.5 Intersektionens roll och socialsekreterarens tillvägagångssätt i mötet

Med hjälp av den intersektionella teori och tidigare forskning har vi kunnat iaktta hur hedersproblematiken uppstår samt hur de sociala handläggarna tar emot ärendena. Det första citatet demonstrerar svårigheten med att invandra till Sverige med andra normer som även tolkas som en korsning.

Som invandrare tror jag på grund av det politiska läget så ska man alltid ta ställning till vilken sida man står på och det är svårt och säga att man gillar båda sidorna lika mycket, för antingen ska man gilla det svenska och därmed förkasta det libanesiska till exempel, eller så gillar man det libanesiska och måste förkasta det svenska, man är mittemellan (respondent B).

Vi tolkar B:s uttalande som intersektion, en korsning. Det är korsningen som uppstår när man som invandrare lämnar sitt hemland, men tar med sig normer och sedvänjor till det nya hemlandet som hedersproblematiken uppenbarar sig. Detta kan förstås som en utvecklad förståelse för fenomenet ur ett intersektionellt perspektiv.

Darvishpour (2014) är en av många författare som lyfter migrationens betydelse i framväxten av hedersproblematik som fenomen. Han menar att föräldrar som migrerar till Sverige har förlorat den största delen av sin identitet vilket förstärker de beskyddande känslorna kring kulturen och dess sedvänjor. Familjerna kommer till Sverige med sin egen konstruktion av värderingar om vad som är rätt och fel, men vilka inte går ihop med svenska normer (ibid, s. 70 f). Precis som Sanberg & Janssen (2016) menar bör man belysa korsningen som visar vad som händer när kultur (etnicitet), kön och migration korsas (ibid, s.1). Det intressanta menar vi är när majoritetssamhällets värderingar blir överordnade familjens, klanens, som ett uttryck för minoritetssamhället. I denna kamp, i intersektionen, menar vi, kolliderar familjens konstruktion och uppfattning om heder med det nya landets normer.

Ett uttalande som synliggör intersektionalitetens roll i respondentens arbete är följande:

... jag har kulturell kompetens så för mig är det svårt att tänka mig utan den, jag jobbar med det här för jag har den kulturella kompetensen och jag älskar det här och jag tycker det är kul såklart, men jag förstår det både utifrån yrkeskompetens men också från privat erfarenhet, så för mig är det svårt att tänka bortom min kulturkompetens (respondent B).

Respondent B berättar att hon inte hade kunnat se sig själv arbeta utan sin kulturella kompetens, hon uttrycker det som en styrka i sitt arbete. Även respondent A har uttryckt en sådan *tillgång* i sitt yrke. Utifrån ett socialkonstruktivistiskt perspektiv kan man säga att respondenten utgår ifrån sina egna sociala konstruktioner som inte enbart grundar sig i de förklaringar som myndigheter förser henne med. Respondentens konstruktion kommer möjligtvis från hennes familj, likaså har hedersfamiljer en konstruktion inom sin egen familj. Detta påpekar även Darvishpour (2014) som skriver att hedersfamiljer har en annan kulturell bakgrund och normer som skiljer sig från majoritetssamhällets normer (ibid, s 70 f). Utifrån respondentens citat kan man tolka hennes privata erfarenhet och kulturella kompetens som att kategorin etnicitet korsas med den utsatta kvinnans etnicitet. I denna korsningen möts de där de har en gemensam nämnare, vilket är deras bakgrund.

Ett citat som till kontrast av ovanstående exempel visar att "gemensamma nämnare" även kan vara till nackdel är när kategorin kön ställs emot varandra, i detta fall inom familjen. Precis som Mattson (2010) beskriver kan även kvinnor ställas emot varandra som olikheter vilket respondent A ger ett utmärkt exempel på nedanför:

Jag brukar alltid säga till mina klienter när de har ett jättestort nätverk och när de inte vill bryta med en person, brukar jag alltid säga men tänk gör detta för din mammas skull, prata inte med din mamma för hennes skull, för din pappa kommer vända sig till din mamma och din mamma behöver inte ha det ansvaret att behöva berätta vart du är. Så genom att inte ha kontakt med henne gör du henne en jättestor tjänst (respondent A).

Respondenten talar om det rådande patriarkatet som gör att mamman har någon "över" sig som styr fastän mamman inte vill röja sin dotter. Det är den högsta hierarkin som bestämmer menar respondenten. Vi ser här att den patriarkala maktens osynliga men kraftfulla positionering vilken socialsekreteraren måste dels synliggöra, dels hantera.

En sådan korsning har inga självklara strukturer. Det kan vara en kvinna som är överordnad en annan kvinna, till exempel en mamma som utsätter en dotter för hedersvåld. Även en man kan utsätta en annan man för det om till exempel en pappa pressar sin söner till att kontrollera sina systrar eller systrarna varandra. En företeelse, förklarade respondent B, som skapar ångest hos barnen. Vi menar att det finns många korsningar att se inom familjer i hederns namn, men det finns korsningar som sker *utanför* familjen som är väsentliga att titta på för att möjligtvis kunna skönja en lösning på problematiken. En viktigt korsning sker i socialsekreterarens yrkesutövning. Det är när respondent B:s egna kulturella bakgrund (etnicitet) korsas med den utsatta kvinnans etnicitet som de som yrkesverksamma kan bidra med fördjupad förståelse. En annan respondent som tar upp samma faktor (etnicitet) i som fördel i arbetet med hedersutsatta kvinnor är respondent D:

Det är ju så komplext också, en del handlar också om vad man kommer in med själv, att om jag till exempel var en 30 årig från Irak själv så hade jag förmodligen haft en annat perspektiv och förståelse nu än vad jag har när jag inte är det (respondent D).

Här ser vi inslag av att respondenten D hävdar att det är möjligt att hon inte *ser* eller *förstår* fenomenet, på grund av att hon inte har den gemensamma faktorn etnicitet som sina klienter. Hon uttrycker även att hon samt hennes kollegor behöver även mer kunskap kring olika kulturer för att kunna *se* och *förstå* problematiken.

Vi vill verkligen utveckla kompetensen för att egentligen skulle vi behöva veta mycket mer om olika delar av världen, där denna problematiken finns mer utav. Kulturkrockar och okunskap kring andra kulturer är ju också en risk att man missar saker. Nej vi behöver mer kunskaper om detta kan man bara säga (respondent D).

Respondenten har en insikt i att de behöver större och bättre kunskap för att ta sig an hedersärenden vilket i sig är en god kompetens att kunna se sina brister och gränser som professionell.

För att kunna övergå till respondenternas tillvägagångssätt i mötet med sina klienter demonstrerar vi ett citat som respondent A uttalat kring orsaken till varför hon anser att hennes ärenden går så bra:

Jag tror det är samtalen som jag har med dem, jag försöker få dem involverade jag gör inget bakom ryggen på dem, utan dem är med i hela processen ... Jag har dem med på banan och om det blir en extern placering så meddelar jag dem, jag berättar hur min planering framför ser ut som dem inte blir chockade och jag tror att det har hjälpt, och väldigt mycket motiverande samtal (respondent A).

Vidare uttrycker respondent A:

När jag sitter med en ung kvinna i ett motiverande samtal så försöker jag använda dagliga scenarier för att få henne att bryta loss från hedersrelaterade situation. För när man använder sig av kontexter kan man se på sitt egna fall (respondent A).

Respondent A uttrycker det väl i att de försöker prata mycket med sina klienter, och ta vardagliga exempel för att demonstrera och visa logiskt vad klienterna går igenom.

Respondent A lyfter upp att motiverande samtal är mycket angelägna i hedersärenden. Det bästa sättet att hantera dessa ärenden på är att samtala med dem, inte om dem. Ett annat tillvägagångssätt är som respondent C förmedlar:

Kvinnan är ju själva experten gällande sin egna situation, vi som socialtjänsten är ju bara experter utifrån hur det rent strukturellt fungerar med hedersvåld. Men det är hon som lever i det ... Jag kommer inte från samma kultur som Farah gör men jag kan ändå förstå det (respondent C).

Respondenten gör det tydligt att trots att hon inte har kategorin etnicitet som en "gemensam nämnare", kan hon ändå sätta kvinnornas upplevelse i fokus och utgå ifrån kvinnans egna berättelse. Utöver detta möts de i en annan korsning, nämligen i kategorin *kön*. Där har socialsekreteraren och den utsatta kvinnan en gemensam punkt, eftersom kvinnor kan förstå varandra i hur det är att vara underordnad en annan man, vilket är främst förekommande i hedersproblematiken. Utsatta kvinnor upplever att de blir lika kontrollerade av socialtjänsten som de blev av sin familj, vilket framgår i vinjetten. En känsla som alla respondenter under

intervjun bekräftar är vanlig. Många av respondenterna sade att kvinnor ofta går tillbaka till familjen när de blir placerade i skyddade boenden.

Många flickor återvänder till sina familjer. De står inte ut med ensamheten och den information är ju jätteviktigt för oss också att förstå, att okej ensamheten har även blivit ett hot för sig. För man är hellre i ett dåligt sällskap än inget sällskap alls (respondent C).

Carlsson (2017) skriver att flickorna som lämnar sina familjer blir ännu skörare och mer utsatta, vilket kan innebära att de behöver ännu mer stöd och hjälp (ibid, s. 20 f). Att göra kvinnan delaktig och uppdaterad angående sitt egna ärende kan medföra ökade trygghetskänslor och större tillit till socialtjänstens myndighetsutövning. Vilket respondent A visar i tidigare citat.

Socialsekreterarna i studien är alla kvinnor men står i ett intersektionellt perspektiv "över" de utsatta kvinnorna i det officiella mötet. I intersektionen där handläggarnas position korsar med den utsatta kvinnans position bildas tydliga maktstrukturer. Som Gharaibeh (2016) säger anser personer med låg socioekonomisk bakgrund att könsbaserat våld är rätt (ibid, s. 134 f). Då kan man reflektera och förstå orsaken till varför handläggarna har tolkningsföreträdet. Man kan se det som så att handläggarens klass korsar med kvinnans klass, och att handläggarens klass anses veta bättre. Denna korsning har skapats administrativt, det är en intersektion som samhället har producerat, de är socialt konstruerade. Att någon med makt och "kunskap" ska förstå och hjälpa den som är underordnad och i behov av stöd. Detta bildar utgångspunkt, "överst vet bäst", vilket ställer stora krav på socialsekreteraren att öppna för ökad kunskap såväl genom kvinnornas erfarenheter som genom utbildning.

7. Avslutande diskussion

Syftet med vår studie har varit att undersöka socialsekreterarnas arbete med hedersutsatta kvinnor. Vi har fördjupat oss i handläggarnas kunskaper samt strategier för att kunna bemöta hedersproblematiken. I problemformuleringen påpekas det från tidigare forskning att det finns brister i det stöd som erbjuds, vilket betyder att myndigheter mer eller mindre har kunskapsluckor vid hantering av hedersärenden.

Till vår första frågeställning som handlar om *socialsekreterarnas upplevelse om sina kunskaper inför mötet med hedersutsatta kvinnor* kan man se i vår resultatdel att många respondenter uttrycker att det behövs mer kunskap samt att det finns en befintlig rädsla samt en osäkerhet hos sekreterarna på grund av kunskapsluckor kring ämnet. Men även för att komma in i det officiella mötet med den utsatta kvinnan och försöka förklara våldet och därmed ta i frågan med stor försiktighet. Man kan även se på socialsekreterarnas uttalande om kunskapsluckor som en möjlighet att arbeta därifrån då de ser sina egna gränser. Även utbildningarna som sekreterarna grundar sina bedömningar på är inte särskilt omfattande, frågan är om en tre dagars utbildning är en tillräckligt god förutsättning och beredskap för att handskas med ett så komplext fenomen eftersom kunskapsluckorna är så synliga som dem är. Att socialtjänsten i vissa fall inte uppmärksammar eller ser hedersvåld visar på att beredskapen och kunskap inte är tillräcklig på just den specifika socialtjänsten. Detta talar inte för alla socialtjänster. Respondenterna talar även kring okunskapen som att den triggar en osäkerhet, vilket gör att man inte vågar ta i frågan och bemöta problematiken konkret.

I många fall tror vi att den rädslan utspelar sig i mötet med kvinnan genom att socialsekreteraren inte vill vara den som uttalar att det handlar om hedersproblematik på grund av en rädsla för att framstå som fördomsfull. Detta lägger ett stort ansvar och en belastning på kvinnan menar vi, eftersom det i själva verket är socialsekreterarens arbete att observera och lägga märke till små markörer som utmärker hedersproblematik. Vi menar att det kan ses som ett uttryck för att man som osäker socialsekreterare omedvetet skjuter ifrån sig ansvaret och formulerar sig på ett distanserande sätt. Kanske för att ha ryggen fri ifall det

händer något som blir fel. Detta avståndstagandet synliggörs även på andra sätt som kan tolkas som rädsla för att komma nära fenomenet, och därmed hålla sig till de givna mallarna inom organisationens ram. Att ett normativt arbete förekommer då alla riktlinjer och handlingsplaner som är upprättade är en social konstruktion, likaså är tolkning av hedersproblematik överlag.

Till vår andra frågeställning som handlar om *hur socialsekreterarna beskriver sina beslutsunderlag vid misstänkt hedersvåld* ser vi att korsningen mellan kvinnan och socialsekreteraren kan bistå med hjälp vid beslutsunderlag i ärendena, eftersom sekreterarna kan använda sig utav egna erfarenheter för att komma åt kvinnans berättelse. Vi ser även en strävan hos sekreterarna att lära känna fler kulturer för att beslutsunderlaget ska kännas mer giltigt då det finns en rädsla även där för okunskap kring kulturer. Inslag av motivationsarbete framkommer i samtalen som ägs rum mellan socialsekreteraren och kvinnan. De kan även se på motivation samtalen i ett förebyggande syfte för att eliminera risken att kvinnorna återvänder hem. Ett annat beslutsunderlag som tar plats vid utredning av dessa ärenden är att socialsekreterarna många gånger drar nytta av att lyssna på vad kvinnan säger då sekreterarna själva anser att de vet bäst kring sin egen situation samt möjliga risker. Det som vi har sett är att alla handlingsplaner samt riktlinjer som myndigheterna förser socialsekreterarna med är vad som ska ske i akutläget. De ger en karta om hur man ska utreda ett ärende. Men socialsekreterarna får ingen assistans i att fullfölja hjälpen som erbjuds. Mallen som socialsekreterarna får fungerar i det akuta läget, men vad händer sen? När hedersproblematiken uppenbarar sig ännu mer eftersom ett kollektiv inte "glömmer" sin dotter eller ett svek. Tar resurserna slut där? Hade en universell förklaring och förståelse funnits hade man haft åtgärder även därefter ärendet avslutas. Här har vi inte sett någon vidare beredskap, iallafall uttryckt i vår empiri.

Denna undersökningen har väckt ytterligare intresse hos oss för fenomenet. Det är inte tillräckligt att en myndighet enbart "hanterar" ärendena eftersom i hanteringen synliggörs en rädsla och kunskapsluckor hos socialsekreterarna, trots att de agerar utifrån generella riktlinjer. Framtida möjligheter till vidare forskning kan vara att studera och följa upp kvinnors liv efter avslutad utredning hos socialtjänsten. Dock skulle detta innebära stora etiska dilemman då förmodligen kvinnorna lever under sekretessmarkering.

8. Referenslista

Eriksson-Zetterquist, Ulla & Ahrne, Göran (2011) Intervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

Al Gharaibeh, Fakhir M (2016) “Debating the role of custom, religion and law in ‘honour’ crimes: implications for social work”. *Ethics and social welfare*, 10 (2): 122–139.

[<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=12&sid=dca094c8-08ce-43c6-a087-6c800e156b5f%40sessionmgr104> Hämtat: 2018-11-20].

Anthias, Floya (2013) “The Intersections of Class, Gender, Sexuality and ‘Race’: The Political Economy of Gendered Violence”. *International Journal of Politics, Culture, and Society*, 27: 153–171.

[<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=5&sid=dca094c8-08ce-43c6-a087-6c800e156b5f%40sessionmgr104>] Hämtat: 2018-11-13]

Bhanbhro, Sadiq; de Chavez, Anna Cronin; Lusambili, Adelaide (2016) “Honour based violence as a global public health problem: a critical review of literature”. *Emerald Group Publishing Limited*, 9 (3): 198-215.

[<https://www-emeraldinsight-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdfplus/10.1108/IJHRH-10-2015-0032> Hämtat: 2018-10-30].

Björktomta, Siv-Britt (2012) *Om patriarkatet, motstånd och uppbrott- tjejers rörelser i sociala rum*. Malmö: Elanders Sverige AB.

Bryman, Alan (2011) *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber.

Burr, Vivien (2015) *Social constructionism third edition*. New York: Routledge

Carlsson, Heléne (2017) *Brottsofferjouren Sverige “En bok om hedersrelaterat våld och förtryck”*. Malmö: Exakta.

Darvishpour, Mehrdad (2004) *Hur maktförskjutningen inom iranska familjer i Sverige påverkar relationen.*

[<http://www2.sociology.su.se/home/Darvishpour/40317-Invandrarkvinnor.pdf> Hämtat: 2019-01-01].

De los Reyes, Paulina (2003) Integrationsverket. *Patriarkala enklaver eller ingenmansland? Våld, hot och kontroll mot unga kvinnor i Sverige.*

[<http://kunskapsbanken.nck.uu.se/nckkb/nck/publik/fil/visa/206/patriarkala%20enklaver%20eller%20ingemansland.pdf> Hämtat: 2018-12-12].

Ekström, Veronica (2012) "Inte bara kvinna. Våldsutsatta kvinnor och deras behov av stöd - konstruktioner och komplikationer i svenskt offentligt tryck". *Nordisk Juridisk Tidsskrift, Retfærd*, 3: 51-68.

[<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/detail/detail?vid=18&sid=dca094c8-08ce-43c6-a087-6c800e156b5f%40sessionmgr104&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d#AN=edsswe.oai.DiVA.org.liu.88377&db=edsswe> Hämtat: 2018-11-03].

Forsman, Birgitta (2012). *Forskningsetik. En introduktion.* Lund: Studentlitteratur.

Grzyb, Magdalena A (2016) "An explanation of honour-related killings of women in Europe through Bourdieu's concept of symbolic violence and masculine domination". *Current Sociology*, 64 (7): 1036-1053.

[<https://journals-sagepub-com.ludwig.lub.lu.se/doi/pdf/10.1177/0011392115627479> Hämtat: 2018-10-25].

Güngör, Emre & Dervish, Nima (2009) *Varför mördar man sin dotter.* Stockholm: Norstedts.

Hacking, Ian (1999). *Social konstruktion av vad?* Stockholm: Thales.

Hussein, Jamila. (2017) *Heder och hedersvåld. Berättelser, fakta, fördomar.* Göteborg: Korpen.

Jergeby, Ulla (1999) *Att bedöma en social situation. Tillämpning av vinjettmetoden*. Stockholm: Nordstedts.

Karlsson, Ingrid (2006) *Att leda i kommunal äldreomsorg Om arbetsledares handlingsutrymme, handlingsfrihet och skilda lojaliteter - exemplet Halland*. Doktorsavhandling. Mölndal: Intellecta DocuSys.

[<http://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:238748/FULLTEXT01.pdf>

Hämtat: 2019-01-08].

Lind, Rolf (2014) *Vidga vetandet*. Lund: Studentlitteratur.

Mattson, Tina (2010) "*Intersektionalitet i socialt arbete, teori, reflektion och praxis*". Malmö: Gleerups utbildning AB.

Nygren, Lennart (2012) Risken finns, finns nyttan? Etikprövningsnämnderna och den kvalitativa forskningen. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

Nyström, Ann-Sofie (2012) Mellan empati och kritisk granskning? Forskningsdeltagande som risk. I: Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

Pérez, Enrique (2014) "*Vad vet vi om de insatser socialtjänsten gör i hedersrelaterade konflikter inom familjen?*". Malmö: Holmbergs.

Sanberg, Ruth & Janssen, Janine H.L.J (2016) "The spectacle of the feminine Other: Reading migrant women's autobiographies about honour-based violence". *Women's Studies International Forum*, 68: 55-64.

[https://ac-els-cdn-com.ludwig.lub.lu.se/S0277539516301467/1-s2.0-S0277539516301467-main.pdf?_tid=f26d1769-a725-45ad-817f-699b9e628631&acdnat=1545576409_e5466c6030567809b748eb02fe9d3328 Hämtat: 2018-11-20].

Schlytter, Astrid & Linell, Hanna (2008:2) Forskningsrapport: *Hedersrelaterade traditioner i en svensk kontext En studie av omhändertagna flickor*. Stockholm: Fou Nordväst.

SFS 2001:453. *Socialtjänstlag*

Sjöblom, Yvonne (2006) Forskningsrapport "*I skuggan av Fadime och socialsekreterares arbete med hedersvåld*". Stockholm: Ockelbo.

Regeringens skrivelse 2007/08:39. Handlingsplan för att bekämpa mäns våld mot kvinnor, hedersrelaterat våld och förtryck samt våld i samkönade relationer.

[<https://www.regeringen.se/49b70c/contentassets/bc62728a94904029aca939ce937238e2/handlingsplan-for-att-bekampa-mans-vald-mot-kvinnor-hedersrelaterat-vald-och-fortryck-samt-vald-i-samkonade-relationer-skr.-20070839> Hämtat 2019-01-18].

Socialstyrelsen (2013) Vänd dem inte ryggen, utbildningsmaterial om hedersrelaterat våld och förtryck

[<https://www.socialstyrelsen.se/Lists/Artikelkatalog/Attachments/19317/2014-1-6.pdf>

Hämtat: 2019-01-05].

Svedmark, I, Eva (2012) Att skydda individen från skada. En forskningsetiskt balansakt : I Kalman, Hildur & Lövgren, Veronica (red.) *Etiska dilemman*. Malmö: Gleerups.

Ungdomsstyrelsen (2009:5). *Gift mot sin vilja*. Stockholm: NRS Tryckeri.

[https://www.mucof.se/sites/default/files/publikationer_uploads/gift-mot-sin-vilja.pdf Hämtat: 2018-12-22].

Vetenskapsrådet (2017) "*God forskningsed*". Stockholm: Vetenskapsrådet.

[https://www.vr.se/download/18.2412c5311624176023d25b05/1529480532631/God-forskningssed_VR_2017.pdf Hämtat: 2018-12-10].

Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Elanders Gotab. [<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf> Hämtat: 2019-01-03].

Wenneberg, Barlebo Søren (2001) *“Socialkonstruktivism- positioner, problem och perspektiv*. Malmö: Liber.

Öberg, Peter (2011) Livshistorieintervjuer. I: Ahrne, Göran & Svensson, Peter (red.) *Handbok i kvalitativa metoder*. Malmö: Liber.

9. Bilaga 1

Vinjett

Fas 1

Farah är en tjej på 16 år, hon föddes i Irak men växte upp i Trelleborg. När Farah fick sin menstruation tvingades hon till Irak för att bli bortgift med en 40 årig man. Med hjälp av utrikesdepartementet lyckades hon fly från Irak och på egen hand ta sig tillbaka till Sverige. Farah älskade sin nyvunna frihet från sin familj och var en öppen och utåtriktad tjej. När hon kom tillbaka till Trelleborg ville hon inte hem utan önskade att bli placerad på ett skyddat boende samt få skyddad identitet. Men efter flera möten med kommunen och socialtjänsten och med stöd av föreningen “tänk om” i Malmö fick Farah varken skyddat boende eller skyddad identitet. Farah blev placerad på ett jourhem istället. Farah började åter gå i skolan i Trelleborg. Familjen får veta av grannskapet att Farah har återvänt.

Fas 2

Familjen fortsätter med hot och förföljelser. De har även fått veta att Farah nu har en svensk pojkvän. Farah vänder sig till skolsköterskan som inte kunde hjälpa Farah då det saknas vittnen. Istället fick Farah stöd av en kompis med liknande erfarenheter av familjen. Kompisen har dessutom själv bott på ett skyddat boende och menar att hon absolut inte vill återvända dit, kompiserna säger “jag vill inte byta ut mina föräldrars kontroll och isolering av mig mot socialtjänstens kontroll och isolering. Jag vill inte bli en kasperdocka i hela mitt liv som styrs av andra människors beslut hur jag ska leva”.

Fas 3

Föräldrarna tog kontakt med polisen för att få veta vart Farah befinner sig, polisen gav ingen information. Därefter frågade de ut Farahs kompisar som gav dem adressen till pojkvännen. Han rörde Farah vistelse på jourhemmet utan att riktigt förstå vilka konsekvenser det kunde innebära.

Fas 4

Pojkvännen kontaktar Farah och berättar att han oavsiktligt röjt henne. Farah ringer polisen av rädsla och vill polisanmäla men polisen meddelar Farah att hennes föräldrar inte har brutit mot någon lag och gör därför inget. Samma dag dyker föräldrarna upp på jourhemmet där de tar med Farah. Väl hemma misshandlade de henne tills hon blev medvetslös. Farah var frånvarande från skolan i flera dagar.

10. Bilaga 2

Intervjuguide

- Vad är din första reaktion?
- Tycker du att socialtjänsten tog rätt beslut?
- Hade du gjort något annorlunda?
- Vilka företeelser anser du bör ha hänt för att Farah skulle bli beviljad ett skyddat boende och identitet?
- Vad gör ni i förhållande till det föreningen har gjort, har det någon relevans till hur ni sedan går vidare?
- Varför hänvisade inte skolsköterskan till skolkuratoren?
- På vilket sätt samverkar ni mellan andra professioner, såsom kuratorer och lärare?
- Spelar det någon roll ifall familjen har haft någon historia hos socialtjänsten/tidigare kännedom?
- Hur ser dina personliga strategier ut när du tar dig an ett heders ärende?
- Hur ser rutinerna inom förvaltningen ut?
 - (Bottnar rutiner i forskning och teorier och isåfall vilka?)
- Går ni på någon särskild utbildning?
- Hur förhåller ni er till riskerna för kulturkrockar?
 - Hur förbereder ni er?
 - Vad upplever ni er kompetens i denna fråga? (pojkvännen avslöjade kanske för att han inte trodde det skulle hända något, kulturen?)
- Hur ser samverkan med polisen ut?
- Gör ni handläggare något särskilt inom hedersrelaterade ärenden?
 - Förtydligande: Hur skiljer sig ett heders ärende jämfört med när andra ungdomar utreds för liknande problematik inom familjen? Hur skiljer tankesättet och utredningen sig mellan dem två olika fallen?

11. Bilaga 3

Samtyckesblankett

Deltagarnas medgivande:

Härmed intygar jag att jag frivilligt deltar i studien förutsatt att följande punkter uppfylls:

- All information jag utlämnar kommer hanteras med största försiktighet.
- Jag kan när som helst välja att avbryta mitt deltagande i studien då min medverkan är frivillig.
- All information jag lämnar kommer avidentifieras och min medverkan är helt anonym.

Jag tillåter att:

- Intervjun spelas in på band.
- Det insamlade materialet får enbart användas i studien.
- Jag kontaktas under studiens gång för eventuella förtydliganden eller klargöranden.

Underskrifter:

Deltagare

Intervjuare

Namnförtydligande

Namnförtydligande

Datum

Datum

12. Bilaga 4

Informationsbrev

Helsingborg 2018-11-14

Information till deltagare om intervju till C-uppsats

Hej!

Vi läser socionomprogrammet vid Lunds universitet. Just nu ska vi skriva vår kandidatuppsats. Ämnet är hedersrelaterat våld mot kvinnor. Sådant våld anses ha ökat de senaste åren, år 2009 var det till exempel ungefär 70 000 personer i Sverige i åldern 16-25 år som upplevde att de inte själva kunde välja vem de ville gifta sig med. Det är ett samhällsproblem och vill därför undersöka saken närmare.

Vårt syfte är att undersöka hur socialsekreterare inom socialtjänsten upplever och agerar ifråga om problemet, tillgängliga kunskaper och insatser. Vårt perspektiv bottnar i att socialsekreterares åsikter och perspektiv är viktiga då de möter utsatta kvinnor i sitt arbete. Vi skulle därför vilja intervjua dig i din professionella roll som socialarbetare. Totalt hoppas vi få möjlighet att intervjua sex personer.

Vi ser framför oss att en intervju tar ungefär en timme. Den kan ske på din arbetsplats, eller på annan plats om du hellre vill det, samt vid en tid som passar dig. Undersökningen pågår fram till den 10/12, efter det arbetar vi med att färdigställa uppsatsen. Intervjun inleds med en eller ett par vinjetter och följs sedan av fördjupande frågor. Vi tänkte spela in intervjun om du accepterar det. Inspelning av intervjun gör att allt fångas upp i samtalet samt att vi kan gå tillbaka till intervjun i samband med vår analys. Råmaterialet är endast tillgängligt för oss och i anonymiserad form vår handledare. I övrigt bearbetas och anonymiseras allt material inför presentationen av vår uppsats.

Ditt deltagande är frivilligt och du har rätt att när som helst avbryta ditt deltagande i studien genom att meddela oss. Om det sker kommer allt material som är kopplat till den intervju som gjorts med dig att makuleras. När uppsatsen är klar så makuleras allt insamlat material som samlats in.

Vi hoppas att du precis som vi känner att vår uppsats kan bidra med viktiga lärdomar om mötet mellan hedersvåld, utsatta kvinnor och socialt arbete och vi ser fram emot att höra av dig.

Vänliga hälsningar

Romina Kazemi och Verosa Callaki

Har du frågor?

Romina ro7555ka-s@student.lu.se 073- 708 60 25

Verosa jfv15vca@student.lu.se 070- 818 23 37

Vår handledare heter Lars Harrysson och har telefon 042- 35 65 27.